

Sirpa Palmu

Mittatilausompelun opetuksen kehittäminen reformin jälkeen

Case: Stadin ammatti- ja aikuisopisto

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vaatetusalan tutkinto-ohjelma (YAMK)

Vestonomi (ylempi AMK)

Opinnäytetyö

18.10.2019

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Sirpa Palmu Mittatilausompelun opetuksen kehittäminen reformin jälkeen Case: Stadin ammatti- ja aikuisopisto</p> <p>64 sivua + 4 liitettä</p>
<p>Vaatetusalan tutkinto-ohjelma (YAMK)</p>	<p>Vestonomi (ylempi AMK)</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>TaL Raija Hölttä, Metropolia ammattikorkeakoulu KM Jaana Viitamäki, Stadin ammatti- ja aikuisopisto</p>
<p>Tämän opinnäytteen tarkoituksena on kehittää mittatilausompelun opetusta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa reformin jälkeen. Reformi tuli voimaan 1.1.2018 ja toi monia suuria muutoksia ammatilliseen opetukseen. Tässä opinnäytteessä on selvitetty vaatetusalan yrittäjien ja mittatilausompelun opettajien näkemyksiä ja toiveita opetuksen ja mittatilausompelijan taitovaatimusten suhteen. Tutkimus tehtiin haastattelemalla neljäätoista tekstiili- ja muotialan yritystä ja tekemällä sähköpostikysely Stadin ammatti- ja aikuisopistossa mittatilausompelua opettaneille opettajille.</p> <p>Opiskelijoiden koulutussopimusten määrä on lisääntynyt, kun reformin myötä tavoitteena on tehdä näytöt yhteistyössä alan yritysten kanssa. Teoriaopetuksen määrä on vähentynyt oppilaitoksessa, mikä on huolestuttavaa erityisesti mittatilausompelun kaavoitusosaamisen kannalta.</p> <p>Opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen opiskelun kehittämissuunnitelma, jonka mukaisesti opiskelijan opinnot etenevät yksilöllisesti. Opiskeluryhmät ovat suurentuneet ja ovat hyvin heterogeenisiä. Ammatillinen aikuiskoulutus ja nuorisooasteen ammatillinen koulutus ovat yhdistyneet. Samassa opetusryhmässä on usein hyvin eri-ikäisiä opiskelijoita, koulutustaustaltaan hyvin erilaisia opiskelijoita, tukea tarvitsevia erityisopiskelijoita, maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita ja opintojaan nopeuttavia opiskelijoita. Opettajilla on haasteita selviytyä hyvin eri tasoisten opiskelijoiden opetuksesta.</p> <p>Uudet tekstiili- ja muotialan opetussuunnitelman perusteet tulivat voimaan 1.8.2018 ja muutoksista tiedottaminen koulutussopimusyrityksille olisi tärkeää. Tavoitteena on opetuksessa ottaa huomioon yritysten vaatimustaso ja opiskelijoiden mahdollisuus työllistyä.</p> <p>Yhteistyö alan yritysten kanssa on tärkeää. Pienissä 1–2 hengen ompelimoissa yrittäjien aika on rajallista opettaa opiskelijoita. Opiskelijan työtehtävät voivat olla yksipuolisia, ja haasteena on löytää alan yrityksiä, joissa olisi mahdollista tehdä näyttökriteereitä vastaavia näyttöjä. Opiskelijan opintopolkua tulisi suunnitella ja opiskelun vuorottelua oppilaitoksen ja yritysten välillä tulisi kehittää.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä on esitetty useita kehittämisehdotuksia mittatilausompelun opetukseen.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>Mittatilausompelu, ammatin opettaminen, Tekstiili- ja muotiala, reformi, koulutussopimus</p>

Author(s) Title	Sirpa Palmu Dressmaking Teaching Developing After Reform Case Helsinki Vocational School
Number of Pages Date	64 pages + 4 appendices
Master's Degree Programme in Fashion and Clothing	Master's Degree in Fashion and Clothing
Instructor(s)	Raija Hölttä, Lic. Arts Jaana Viitamäki, Master of Arts (Education), Stadin ammatti- ja aikuisopisto
<p>The aim of this Bachelor's thesis is to develop dressmaking at Helsinki Vocational College after the reform. The reform of the vocational education and training came into effect 1 January 2018 and brought many big changes into vocational education. This Bachelor's thesis is report of clothing companies and vocational teachers' views and wishes for teaching and dressmakers' skill requirements. The study was conducted by interviewing fourteen Textile and Fashion companies. Thirteen dressmaking teachers participated in an email survey at Helsinki Vocational school.</p> <p>As the goal of the reforms is to collaborate on the evidence in partnership with industry, the number of student education contracts has increased. The amount of theoretical education in the school has decreased which is worrying in terms of especially pattern making knowledge in dressmaking.</p> <p>A personal study development plan is prepared for students according to which student's studies progress individually. The groups of students are larger and they are very heterogeneous. There are very different ages of students, different backgrounds, special needs students who need support, an immigrant background students and students who graduate faster. Teachers face challenges in coping with students of very different levels. This brings challenges to teaching.</p> <p>The New basics of Textiles and fashion curriculum came into force 1 August 2018 and it would be important to inform training contract companies about the changes. The goal is to take teaching into account. The aim is to take the level of responsibility of companies and their employability into account. Entrepreneurs think that that most the most important skills for a dressmaker are high-quality sewing, customer service and pattern making.</p> <p>It is important to cooperate with clothing companies. The workers don't have enough time to guide and teach students in small groups. The assignments may be one-sided and it is challenging to find companies that would have ability to produce proficiency tests that match the display criteria. The student's study path should be planned and alternation between the school and the company should be. This Bachelor's thesis presents many suggestions for developing teaching dressmaking.</p>	
Keywords	Dressmaking, vocational teaching, textile and fashion, reform, apprenticeship

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tekstiili- ja muotiosasto Stadin ammatti- ja aikuisopistossa	2
2.1	Reformiuudistus	2
2.2	Opinnäytetyössä käytetyt lyhenteet ja termit	6
3	Lähtökohdat	6
3.1	Tekstiili- ja muotialan perustutkinnon muodostuminen	8
3.2	Mittatilausompelijan tutkinnon muodostuminen	8
3.3	Sopimukset	10
3.4	Reformin vaikutus yritys yhteistyöhön	12
3.5	Ammattitaito	13
3.6	Ammatillisen koulutuksen tavoite	14
3.7	Yrittäjyyden harjoittelu	15
3.8	Henkilökohtainen opetuksen kehittämissuunnitelma	16
3.9	Opiskelijan kiinnittyminen opintoihin	16
3.10	Tutkimusmenetelmät	17
4	Aineiston hankinta	18
4.1	Aineiston hankinta koulutussopimuspaikoista	19
4.1.1	Yritysten taustatiedot	19
4.1.2	Opiskelijat koulutussopimuksessa	23
4.1.3	Koulutussopimuksen pituus	28
4.1.4	Näytöt ja niiden arviointi	29
4.1.5	Yrittäjien näkemyksiä	30
4.1.6	Mittatilausompelijan työllistyminen	32
4.2	Aineiston hankinta mittatilausompelun opettajilta	33
4.2.1	Opiskelijaryhmät	34
4.2.2	Mittatilausompelijan tärkeimmät taidot	35
4.2.3	Kaavoitukseen käytetty aika	37
4.2.4	Opetuksessa tapahtuneet muutokset	39
4.2.5	Opetuksen eriyttäminen	43
4.2.6	Tiedonhaku ja ATK-kaavoitus	44
4.2.7	Opettajien näkemyksiä kehitettävistä asioista	46

4.2.8	Opettajien kokemat haasteet KOS-jaksolla	47
4.2.9	Opettajien näkemys mittatilausompeelijoiden työllistymisestä	48
5	Analyysimenetelmät	49
6	Johtopäätökset	50
6.1	Tärkeimmät kehittämiskohteet	53
6.2	Esimerkki mittatilausompeelijan poluista	59
7	Pohdintaa	60
	Lähteet	63
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelun kysymykset yrityksille	
	Liite 2. Kyselylomake opettajille	
	Liite 3. Yritysten terveiset tekstiili- ja muotiosastolle	
	Liite 4. Tekstiili- ja muotialan yhteistyöpäivät	

1 Johdanto

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa opiskelee tekstiili- ja muotialalla noin 380 opiskelijaa. (Tekstiili- ja muotiosasto 2019). Opiskelijoilla on mahdollisuus valita mittatilaus-, vaatturi-, sisustusompelu-, modisti tai muotiassistenttiopinnot.

Viime vuoden aikana on tapahtunut suuria muutoksia opetuksessa. Reformiuudistus tuli voimaan vuoden 2018 alusta. Viimeisimmät muutokset tekstiili- ja muotialalle tulivat 1.8.2018, kun tekstiili- ja muotialan uudet opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön.

Reformiuudistuksen mukaan opetusta ja näyttöjä pitää järjestää yhä enemmän koulutus- sopimuspaikoilla. Tekstiili- ja muotialan koulutussopimuspaikat ovat pääsääntöisesti pieniä 1–2 henkilön yrityksiä. Tässä työssäni olen haastatellut yrityksiä ja pohtinut myös heidän haasteitaan koulutussopimuksissa ja heidän mahdollisuuksiaan kouluttaa opiskelijoita. Tässä opinnäytetyössä on keskitytty mittatilausompelun kehittämiseen yhteistyössä alan yritysten kanssa. Haastattelu on tehty neljäntoista vaatetusalan koulutussopimuspaikan edustajan kanssa.

Haasteita opetukseen ovat tuoneet lisääntyvä erityistä tukea vaativien opiskelijoiden ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä. Opiskelijaryhmät ovat muuttuneet hyvin heterogeenisiksi, kun samassa ryhmässä on hyvin eri ikäisiä ja tasoisia opiskelijoita. Opiskelijoiden ryhmät ja opettajat vaihtuvat usein opintojen aikana. Tämä tuo uusia haasteita opettajille ja opiskelijoille. Mittatilausompelua opettaneille opettajille on tehty kysely koskien reformiuudistuksen vaikutusta mittatilausompelun opetuksen ja koulutussopimusten kehittämiseen.

Perinteinen ryhmämuotoinen opetus on historiaa ja opiskelijat etenevät oman henkilökohtaisen opintopolkunsa mukaan. Opiskelijoiden mahdollisuus nopeuttaa opintojaan työskentelemällä iltaisin tai loma-aikoina on tullut mahdolliseksi. Teoriaopetuksen määrä on vähentynyt ja opettajan työnkuva on muuttunut enemmän ohjaavaksi. Tämä on tuonut muutoksia opetukseen esimerkiksi mittatilausompelijalle tärkeän kaavaopetuksen osalta. Tässä opinnäytteessäni pohdin myös kaavaopetuksen muutosta, sen tärkeyttä ja mahdollisuuksia opetukseen uudessa tilanteessa.

2 Tekstiili- ja muotiosasto Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa opiskelee noin 17 000 toisen asteen opiskelijaa. Henkilökuntaa on noin 1000. Kampuksia on viisi, joissa kaikissa on useita toimipisteitä. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto, Tietoa meistä.) Tekstiili- ja muotialalla opiskelee noin 380 opiskelijaa Meritalon toimipisteessä Merihaassa. (Tekstiili- ja muotiala 2019.)

Tekstiili- ja muotialan tutkinnon perusteiden mukaisesti perustutkinnossa opiskelijoilla on mahdollisuus opiskella mittatilausompelijaksi, vaatturiksi, modistiksi, sisustusompelijaksi tai muotiassistentiksi. Ammatinopettajia Stadin ammatti- ja aikuisopiston tekstiili- ja muotialalla on 19.

Minulla on pitkäaikainen työkokemus vaatetusompelijoiden ja nykyisen ammattinimikkeen mukaisen mittatilausompelun opettajana ja erityisopettajana, joten olen tässä opin- näytetyössä tutkinut mittatilausompelun opetusta, kehittämistä ja muutoksia. Tavoitteena on lisätä yhteistyötä oppilaitoksen ja työelämän välillä ja kehittää mittatilausompelun opetusta.

2.1 Reformiuudistus

Reformiuudistus tuli voimaan vuoden 2018 alusta ja on muuttanut paljon opetusta ja lisännyt vaatimusta näyttöjen tekemisestä koulutussopimuspaikoilla. Myös ryhmäkoot ovat suurentuneet. Koska opetussuunnitelma on melko väljä ja antaa opettajille mahdollisuuden melko vapaasti toteuttaa opetusta, on mielestäni tärkeää selvittää nykytilannetta yritysten toiminnasta, koulutussopimuspaikkojen vaatimuksista ja mahdollisuuksista opettaa opiskelijoita yrityksissä.

Tärkeää on varmistaa keskeisten mittatilausompelijoiden taitojen, kuten vaatteiden kaa- voitustaitojen opettaminen. Opinnot on mahdollista suorittaa myös koulutussopimuksella vaatetusalan yrityksissä. Myös työelämän näkemys mittatilausompelijoiden taitovaati- muksista on hyvä selvittää. Opiskelijan yksilölliset polut voivat olla monimuotoisia ja on syytä varmistaa riittävä osaaminen niin erityisen tuen tarvitsijoille, kuin opintojaan no- peuttaville opiskelijoille.

Tämä opinnäytetyö on jatkoa Raija Mäkelän vuonna 2018 tekemään opinnäytetyöhön "*Reformin vaikutukset oppimisympäristöihin ja opetukseen Stadin ammattiopistossa*".

Mäkelän opinnäytetyössä ennakoidaan reformin tuomia muutoksia ja oppimisympäristöjä ja erilaisien oppimateriaalien käyttöä Stadin ammattiopistossa.

Mäkelä tuo opinnäytetyössään esille reformiuudistuksen, jonka myötä opetukseen on tullut osaamisperusteisuus. Reformiuudistuksen yksi tavoite on lisätä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Reformiuudistuksen myötä nuorison ammatillinen koulutus ja aikuis-koulutus on yhdistetty. Stadin ammattiopisto ja Stadin aikuisopisto yhdistyivät 1.1.2019 Stadin ammatti- ja aikuisopistoksi. (Mäkelä 2018, 8–9.)

Myös NY-toimintaa (Nuori Yrittäjyys) ja TOY:tä eli työssäoppimista yrittäjänä on esitelty Mäkelän opinnäytetyössä. Kiitorata-ryhmässä on ollut mahdollisuus opiskella yrittäjyyttä TOY-mallin mukaisesti. Yksilöllisempää etenemistä ja tuetumpaa opetusta on tarjonnut Pajaryhmä. (Mäkelä 2018, 11–12.)

Pajaryhmä toimi usean vuoden ajan tarjoten joustavia opintopolkuja opiskelijoille, joilla oli haasteita opinnoissaan ja koulutussopimusjaksoilla. Joustavassa ryhmässä oli mahdollista edetä omaan tahtiin ja saada runsaammin tukea. Pajaryhmän (= Joustavan ryhmän) opiskelijat sijoitettiin muihin ryhmiin keväällä 2019 ja todettiin, että reformiuudistuksen jälkeen kaikki ryhmät ovat joustavia ja opiskelijat opiskelevat oman HOKSin eli henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Myös Kiitorata-opetukseen on tullut muutoksia reformiuudistuksen jälkeen. Kiitorata-ryhmä on ollut yrittäjyysopintoja TOY-mallin mukaisesti tarjoava ryhmä, jossa opiskelija perustaa oman tai NY-harjoitusyrityksen vuoden ajaksi. Tällä hetkellä ryhmään on sijoitettu opiskelijoita, joilla ei ole valmiuksia tai kiinnostusta yrittäjyysopintoihin, joten yrittäjyysopinnot eivät toteudu. Myös vaatimukset näyttöjen tekemiseen KOS-paikoissa ovat tuoneet hankaluutta Kiitorataryhmän näyttöjen suoritukseen, koska Kiitorataopinnoissa näytöt ovat aikaisemmin tehty koululla opiskelijan harjoitusyrityksessä. Harjoitusyritystä ei voida kirjata KOS-paikaksi, koska sillä ei ole yritystunnusta.

Opetushallituksen linjaus on ollut se, että ammatillista koulutusta järjestetään työpaikoilla aidossa työympäristössä yhä enemmän. Ammatillisten opettajien tehtävänä on organisoida ja luoda edellytykset työssäoppimiselle. Tämä on muuttanut opettajien työnkuvaa ja ohjannut opettajat verkostoitumaan alan yritysten kanssa. Vastuu opiskelijoiden ammattitaidon rakentumisesta ja opiskelijoiden kehittymisestä päteviksi ammattilaisiksi on

edelleen oppilaitoksilla ja opettajilla. Haasteena on se, miten pystytään turvaamaan opiskelijan kasvu ammatillisuuteen työelämän ja oppilaitoksen arjessa. (Filander & Jokinen 2004, 22–24.)

Yritykset voivat toimia omia päämääriään edistäen. Työpaikoilta löytyy harvoin tilaa, aikaa tai vastuunkantajia nuorten ohjaamiseen ja kouluttamiseen. Koulutuspoliittisen päätöksenteon ylätasolla ei olla kovin tietoisia siitä, millaista työelämän kiristynyt taloudellinen arki on ja toteutuvatko opiskelijoiden opetussuunnitelmat käytännössä työpaikoilla. Käytännössä on todettu, että jatkuvien keskusteluyhteyksien ylläpitäminen yrittäjien kanssa on vaikeaa ja usein mahdotonta. Opettajien resurssit opiskelijoiden ohjaamiseen työpaikoilla ovat vähentyneet ja opettajat ovat sidottu muuhun työhön opiskelijan työssäoppimisen ajaksi. Opettajan on vaikea kontrolloida sitä, mitä koulutussopimusjakson aikana oikeasti tapahtuu. Opiskelijoita voidaan käyttää pelkkinä kiireapulaisina ja työvoiman korvikkeena. Opiskelija voi jäädä ilman systemaattista opetusta ja ohjausta, koska yrittäjät ja työntekijät voivat toimia oman jaksamisensa ääri rajoilla. (Filander & Jokinen 2004, 24–25.)

Opiskelijan kannalta työskentely koulutussopimuksella yrityksissä kehittää taitoja, joita he tarvitsevat kilpaillen paikasta työelämässä. Myös yrittäjäystaidot kehittyvät. Opiskelijalla on mahdollisuus saada "jalkansa oven väliin" työssäoppimisen kautta. (Filander & Jokinen. 2004, 30.)

Opettajien mukaan työnteko ei enää merkitse opiskelijalle samaa kuin ennen. Käsiyövaltaisen taitopohjaisen alan opettajien mukaan erityisopiskelijan, opiskelijan, jolla on vaikeuksia elämässään tai opiskelijan joka on sattumalta ajautunut alalle, on vaikea löytää paikkaansa työelämässä. (Filander & Jokinen 2004, 62–65.)

Nuoret ovat yhä useammin huonosti harjaantuneita käden taitoihin. Peruskoulussa yläkoulussa 7. luokalla opetustunnit ovat vähentyneet kolmesta viikkotunnista kahteen. 8. luokan käsityötuntien määrä on myös vähentynyt kolmesta tunnista kahteen tuntiin ja tekstiilityö on valinnainen 8–9 luokilla. Tekstiili- ja tekninen työ on yhdistetty yhdeksi opiaineeksi. Jos riittävän suuria ryhmiä ei muodostu valinnaiseen käsityöhön, niin opetusta ei järjestetä ollenkaan. (Yle.fi 2018.)

Ammattioppilaitoksesta valmistuvat opiskelijat ovat hyvin eri tasoisia, eikä ole varmaa hallitsevatko opiskelijat alan perustaitoja. Ammatillisten opettajien mielestä on epävarmaa, onko työssäoppiminen aina tavoitteellista opetus suunnitelman mukaista toimintaa. Opettajien mielestä alan perustaidot pitäisi opettaa oppilaitoksessa ja koulutussopimusjaksolle pitäisi lähettää vain perustaidot osaavat ja työssäoppimiseen kypsät opiskelijat. Vaikka opettajat ovat huolissaan ammattitaidon tasosta, niin he näkevät työssäoppimisen opiskelijoiden työllistymisen kannalta merkittäväksi. (Filander & Jokinen 2004, 62–65.)

Alla olevaan taulukkoon on koottu keskeisempiä muutoksia Tekstiili- ja muotiosastolla tapahtuneista muutoksista viime vuosina.

Taulukko 1. Stadin ammatti- ja aikuisopiston tekstiili- ja muotiosastolla tapahtuneita muutoksia viime vuosina.

<ul style="list-style-type: none"> • Uudet tekstiili- ja muotialan perustutkinnon perusteet 1.8.2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Tiimityöskentely osaston toiminnassa.
<ul style="list-style-type: none"> • Opettajien siirtyminen vuosityöaikaan-> opettajien lomat eri aikoihin-> tiimi si- jaistaa poissa olevaa opettajaa oman työnsä ohella.
<ul style="list-style-type: none"> • Koulutus päälliköt vaihtuneet, koulutus päälliköillä ei ole alan substanssiosaamista.
<ul style="list-style-type: none"> • HOKS-> yksilölliset opintopolut.
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija voi valinnaisilla opinnoilla vaikuttaa osaamiseensa.
<ul style="list-style-type: none"> • Loma-ajat lyhentyneet, opiskelijoiden mahdollisuus opiskella iltaisin ja loma- aikoina on lisääntynyt.
<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmäkoot suurentuneet, ryhmissä jopa 25 opiskelijaa.
<ul style="list-style-type: none"> • Joustavat opiskeluryhmät (opiskellaan eri asioita ryhmässä).
<ul style="list-style-type: none"> • Koulutussopimuksen pituus vaihtelee.
<ul style="list-style-type: none"> • Opettajalla hyvin paljon mahdollisuus päättää opetuksen sisällöstä, esim. mitä tuotteita valmistetaan ja teoriaopetuksen esim. kaavaopetuksen mää- räästä.
<ul style="list-style-type: none"> • Jatkuva haku-> uusia opiskelijoita 4 kertaa vuodessa.
<ul style="list-style-type: none"> • Nuorisoaste ja aikuiskoulutus yhdistyneet.
<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä lisääntynyt -> Opva-koulutus aloitettu syksyllä 2019.

2.2 Opinnäytetyössä käytetyt lyhenteet ja termit

Tässä opinnäytetyössä on käytetty erilaisia lyhenteitä. Alla olevaan taulukkoon on kerätty keskeisimmät lyhenteet.

Taulukko 2. Lyhenteet ja termit.

LYHENNE/TERMI	SELITE
HOKS	Henkilökohtainen opiskelun kehittämissuunnitelma
ETU	Erityisen tuen suunnitelma
KOS	Koulutussopimus (ent. työssäoppiminen)
OPVA	Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot
S2	Suomi toisena kielenä
OSP	Osaamispiste
OSTU	Osaamisen tunnustaminen
TEMU	Tekstiili- ja muoti
OPS	Opetussuunnitelma
YTO	Yhteiset tutkinnon osat
TOY	Työssäoppiminen yrittäjänä

3 Lähtökohdat

Tämän opinnäytteen tarkoituksena on kehittää uuden tekstiili- ja muotialan perustutkinnon perusteiden mukaista mittatilausompeelijoiden opetusta työelämän vaatimuksia vastaavaksi ja kehittää opetuksen järjestelyä oppilaitoksessa. Tavoitteena on myös tutkia ja kehittää kaavoituksen opettamista oppilaitoksessa ja KOS-paikoilla.

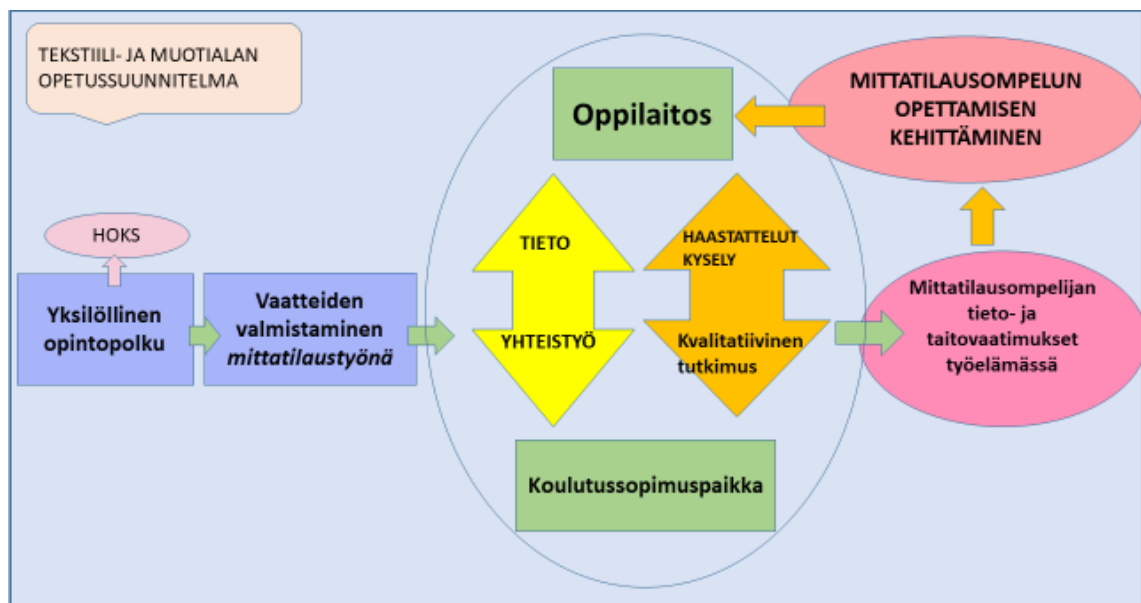
Yritysyhteistyötä pyritään parantamaan ja lisäämään yritysten tietämystä tekstiili- ja muotialan uudistuneesta koulutuksesta. Kehittämishankkeessa päivitetään myös työssäoppimispaikkalistan tietoja ja täsmennetään työssäoppimispaikkojen tarjoamia työtehtäviä ja vaatimuksia. Opettajilta kerätään tietoa heidän näkemyksiään reformiuudistuksen tuomista haasteista ammatinopetuksessa, kaavaopetuksen tilanteesta, haasteista KOS-jaksoilla ja siitä, miten yksilölliset opintopolut otetaan huomioon opetuksessa.

Tutkimuskysymyksiä ovat: Miten mittatilausompelun opetusta pitäisi kehittää Stadin ammatti- ja aikuisopistossa, jotta se vastaisi työelämän tarpeita?

Mitä asioita kaavoittamisesta mittatilausompelun opiskelija voi oppia työssäoppimispaikalla ja mitä pitäisi oppia koululla?

Mittatilausompelun opetuksen taustalla ovat tekstiili- ja muotialan opetussuunnitelman perusteet, joiden mukaisesti mittatilausompelijan opetusta toteutetaan ja arvioidaan. Mittatilausompelussa ensimmäinen opintovuosi opiskellaan pääsääntöisesti koululla, jonka jälkeen opinnot jatkuvat koulutussopimuksessa työpaikoilla, jossa tehdään mittatilausompeluun 15 osp:n KOS-jakso ja valinnaiset opinnot. Joitakin valinnaisia jaksoja kuten kaavoittaminen järjestetään koululla. HOKS mahdollistaa paljon eri toteutusvaihtoehtoja.

Koulutussopimusten merkitys opiskelussa on lisääntynyt, joten yhteistyön ja vuorovaikutuksen pitäisi lisääntyä oppilaitoksen ja koulutussopimuspaikkojen välillä. Kuviossa 1 on kuvattu keskeisimmät asiat mittatilausompelun opetuksen kehittämisessä yhteistyössä yritysten kanssa.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys mittatilausompelun opetuksen kehittämisestä.

3.1 Tekstiili- ja muotialan perustutkinnon muodostuminen

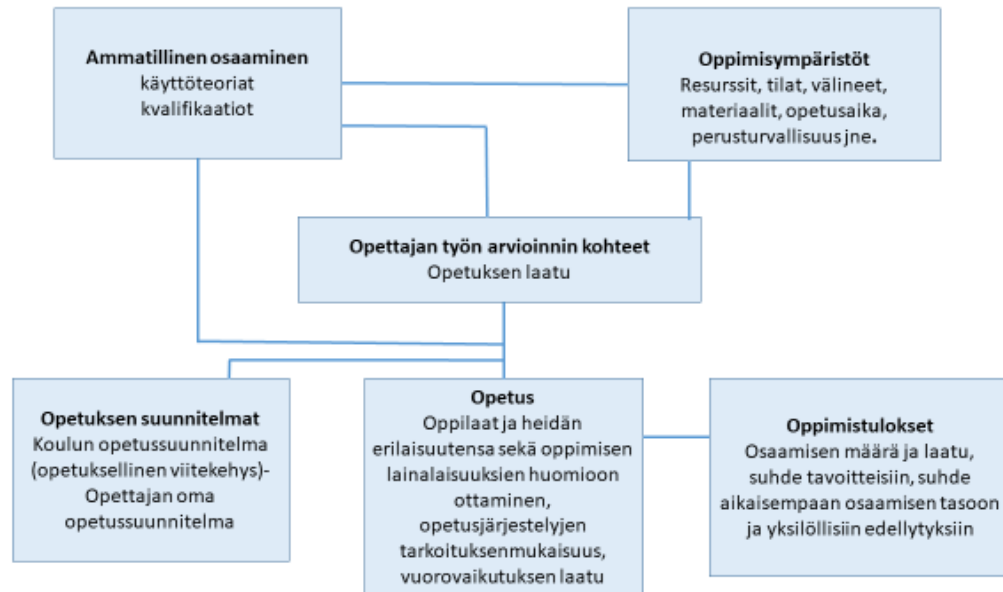
Tekstiili ja muotialan perustutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä ja se muodostuu ammatillisista tutkinnon osista ja yhteisistä tutkinnon osista. Pakollisia tutkinnon osia ovat opintojaksot Tekstiili ja muotialan tuotteen valmistaminen (30 osp) ja Osaamisesta ja tuotteesta viestiminen (10 osp). Yhteisiä aineita on 35 osp. Yksi iso tutkinnon osa (45 osp) määrää tutkintonimikkeen. (ePerusteet 2019.)

Tekstiili- ja muotialan perustutkinnon ammattinimike muodostuu Valinnainen 1 opintojen perusteella. Opiskelija voi valita yhden tai kaksi 45 osaamispisteen valinnaista opintoa. Jos opiskelija valitsee kaksi 45 osp:n laajuista opintoa, niin hän voi valita tutkintonimikkeen näistä kahdesta. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa tutkintonimikkeen muodostavia valinnaisia opintoja on tarjolla Vaatteen valmistaminen mittatilaustyönä, Vaatteen valmistaminen vaatturityönä, Asusteiden valmistaminen, Sisustustekstiilien valmistaminen ja Muodin alalla toimiminen. (ePerusteet 2019.)

3.2 Mittatilausompelijan tutkinnon muodostuminen

Mittatilausompelijan tutkinto muodostuu pakollisista tutkinnon osista: opintojaksoista Tekstiili- ja muotialan tuotteen valmistaminen (30 osp) ja Osaamisesta ja tuotteesta viestiminen (10 osp). Valinnaiset 1 -osiosta hän valitsee osion Vaatteen valmistaminen mittatilaustyönä 45 osp. Sen lisäksi hän valitsee joko toisen 45 osp:n laajuisen valinnaisen + yhden 15 osp:n valinnaisen opinon Valinnaiset tutkinnon osat 2 tai 3 -osiosta. Jos opiskelija valitsee vain yhden 45 osp:n tutkinnonosan, niin hän valitsee sen lisäksi valinnaisia opintoja 60 osp, esimerkiksi neljä 15 osp:n valinnaista tutkinnon osaa. (ePerusteet 2019.)

Yhteiset aineet (35 osp), joista käytetään lyhennettä YTO, ovat pakollisia kaikille. YTO-aineet muodostuvat pakollisista tutkinnonosista, jotka ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (11 osp) (esimerkiksi äidinkieli, S2, englanti, ruotsi), matemaattis- luonnontieteellinen osaaminen (6 osp) (matematiikka, fysiikka ja kemia) ja yhteiskunta- ja työelämäosaaminen (9 osp) (esimerkiksi opintojaksot Yhteiskunnassa toimiminen, Työelämässä toimiminen, Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet, Yrittäjyys- ja yrittäjämäinen toi-

Kuvio 3. Opettajan keskeiset arviointikohteet ja niiden yhteydet koulun kontekstissa Esko Korkeakosken mukaan. (Kansanen & Uusikylä 2000, 169.)

Opiskelija saa arvioinnin ammatillisista opintokokonaisuuksista, jotka suoritetaan näytöillä. Ammattiosaamisen näytöt pyritään tekemään koulutussopimusjaksoilla, koska arviointikeskusteluun osallistuvat työelämän edustaja, opettaja ja opiskelija. Opiskelija tekee itsestään arviointia, joka otetaan huomioon arviointikeskustelussa. Näytön arvioinnista päättävät työelämän edustaja ja opettaja. Ensimmäinen TEMU-näyttö tehdään pääsääntöisesti koululla, koska opiskelijalla ei ole riittäviä valmiuksia KOS-jaksolle.

Arviointi tehdään arviointiasteikolla 1 – 5, kun se ennen 1.8.2018 oli asteikolla 1 – 3. Arvosanojen 1, 3 ja 5 kriteerit on kuvattu tekstiili- ja muotialan perusteissa. (ePerusteet 2019.)

3.3 Sopimukset

Koulutussopimus on uusi nimitys työssäoppimiselle. Koulutussopimus tehdään alan yrityksen kanssa, joka sitoutuu ottamaan opiskelijan sovituksi ajaksi koulutussopimusjaksolle. Koulutussopimuksessa sovitaan muun muassa opiskelijan työtehtävistä, työajoista, KOS:n tavoitteista ja näytöistä. KOS on tavoitteellista HOKSin mukaista opiske-

lua. Opiskelijalle nimetään työpaikkaohjaaja. Koulutussopimuksesta ei makseta opiskelijalle palkkaa, eikä työnantajalle korvausta. KOS:sta vastaava opettaja laatii KOS-sopimukset, ohjaa opiskelijaa, pitää yhteyttä työnantajaan ja osallistuu näyttöjen arviointiin yhdessä työnantajan kanssa.

Työpaikkaohjaajille löytyy tietoa ohjaamisesta ohjaan.fi sivustolta.(Ohjaan.fi 2019).

Stadin ammatti- ja aikuisopiston etusivulla "Työelämälle" -osiosta löytyy ajankohtaista tietoa työpaikkaohjaajille tarkoitetuista koulutuksista. Koulutusta on tarjolla koulutussopimuksia aloittavalle yritykselle ja lisäksi on perustaitoja tarjoavaa koulutusta ja yrityksille räätälöityä koulutusta. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019.)

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa, eikä hänelle makseta palkkaa eikä muuta vastiketta.

Koulutussopimus tehdään kirjallisesti jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti tutkinnon osa tai sitä pienempi kokonaisuus kerrallaan. Koulutussopimus tehdään koulutuksen järjestäjän ja työpaikan edustajan välillä ja sopimus annetaan tiedoksi opiskelijalle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Koulutussopimustyöpaikan tarjoajalla on velvollisuus:

Seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä, velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin silloin, kun opiskelijan suunniteltua osaamista ei pystytä saavuttamaan sekä velvollisuus raportoida koulutuksen järjestäjälle opiskelijan osaamisen hankkimisen toteutumisesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Opiskelija voi tehdä opintoja myös oppisopimuskoulutuksessa, jolloin hän saa palkkaa työstään ja työnantaja voi saada tukea palkanmaksuun. Opiskelija voi yhdistellä koulutussopimuksia ja oppisopimuksia joustavasti opintojensa aikana. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Oikeat työtehtävät ovat monitahoisia ja luovat työelämän kannalta oikeanlaista osaamista. Työvaltaisen oppimisen perusajatus on, että oikeat työtehtävät herättävät tarpeen hankkia tietoja ja taitoja. Samalla varmistuu myös oppimismotivaation herääminen. Opettaja ohjaa löytämään oikeat ja riittävät työtehtävät sopivina kokonaisuuksina. Opettajan tehtävänä on myös varmistaa, että opiskelija saavuttaa vaadittavat ammattitaitovaatimukset. Opettaja ja mahdollinen työpaikkaohjaaja kannustavat, ohjaavat, valmentavat ja antavat rakentavaa palautetta opiskelijalle ja huolehtivat, että opiskelija reflektoi oppimiaan tietoja ja taitoja ja käsitteellistää niitä. Pätevyys ja elinikäisen oppimisen avaintaidot saavutetaan oppimisprosessin aikana. (AmmattiPeda, Työvaltaisuus 2019.)

3.4 Reformin vaikutus yritys yhteistyöhön

EK:n asiantuntija Mirja Hannulan mukaan ammatillisen koulutuksen reformi ei lisää yritysten velvoitteita, mutta se antaa yrityksille hyvät mahdollisuudet lisätä yhteistyötä koulutussektorin kanssa. Tiivistyvän yhteistyön pohjalta yritysten on helpompi myös rekrytoida työvoimaa. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2017.)

Hannula muistuttaa, että yritys päättää jatkossakin itse, haluaako se hyödyntää oppi- tai koulutussopimusta. On erittäin tärkeää, että oppilaitokset viestivät aktiivisesti yrityksille erilaisista uusista mahdollisuuksista, joita reformin myötä ammatilliseen koulutukseen tulee. Tavoitteena on molempia osapuolia palveleva hyvä kumppanuus, jonka päämääränä on opiskelijoiden osaamisen kehittyminen henkilökohtaisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2017.)

Työelämäyhteistyössä on käytössä kolmikantamalli, jonka osapuolet ovat opiskelija, työpaikkaohjaaja/työpaikka ja opettaja/oppilaitos. Tavoitteena on, että opiskelija saa oppilaitoksesta teoreettisen tiedon, jota hän soveltaa käytännön työssä projekteissa ja työsäöppimisen aikana. Opiskelijat saavat merkittävää ammatillista kokemusta ja omaksuvat ammatillisen kasvun elinikäisenä oppimisprosessina. Yritys saa opiskelijalta uusimman teoriapohjaisen tiedon, uusia ideoita ja toimintatapoja. Opettajan työelämän osaamistaito päivittyy, kun hän on yhteydessä työpaikkoihin. (Honkasalo & Ämmälä 2011, 46; Kiviniemi 2014, tiivistelmä.)

Kaikilla opettajilla ei ole riittävästi resursseja työpaikkaohjaajien kouluttamiseen. Myös yrittäjät ovat usein liian kiireisiä osallistuakseen työpaikkaohjaajakoulutukseen. Koulutettujen työpaikkaohjaajien puute on uhkatekijä. Työpaikkaohjaajien arviointiosaamisessa on puutteita. Kehittämishaasteena ovat ammattiosaamisen näytöt. Uusia toimintatapoja ja malleja voidaan kehittää ja kokeilla yhteistyössä opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kanssa. Yhtenä mahdollisuutena nähtiin työpaikkaohjaajien jalkautuminen oppilaitoksiin. (Paaso & Korento 2010, 49 – 50.)

3.5 Ammattitaito

Ammattitaito muodostuu monesta osasta: ammatillisesta toiminnasta, tekemisvalmiudesta, kyvyistä ja valmiuksista. Opiskelijan pitää kyetä muuttumaan työtehtävien ja työpaikkojen kehittymisen myötä. Opiskelija tarvitsee ydintaitoja, jotka ovat yleisimpiä työssä vaadittavia taitoja, yhteistyökykyä ja taitoa yhdistää tieto- ja taitoperustaa käytännön työssä. Ydintaitoihin kuuluvat myös oikea asennoituminen ja sitoutuminen. Reunataidot tukevat ydintaitoja, mutta eivät ole jatkuvasti käytössä. Reunataidot voivat olla teknisiä taitoja tai liittyä oheisvalmiuksiin esimerkiksi yhteistyökykyyn. (Pohjonen 2000, 48 – 49.)

Avaintaidoilla hankitaan uusia taitoja ratkaisuja ongelmiin ja ne ovat sellaisia taitoja, joilla hankitaan uutta tietoa ongelmatilanteisiin. Avaintaitoja ovat esimerkiksi kommunikointitaidot, yhteistyötaidot, oppimistaidot ja johtamiseen liittyvät taidot. (Pohjonen, 2000, 48 – 49.)

Äänettömät taidot kertyvät pitkän työkokemuksen ohella. Ne ovat käytännönläheisiä ja toiminnallisia tietoja, joka auttavat työn kokonaisuuden hallinnassa. Äänetön taito tulee esille ongelmatilanteissa ja auttaa ongelmien ratkaisemisessa.

Piilotettuja taitoja ei haluta paljastaa toisille työntekijöille tai esimiehille. Nimensä mukaan ne ovat tarkoituksellisesti salattuja taitoja, joilla halutaan ylläpitää omaa ammatillista statusta ja arvostusta. (Pohjonen, 2000, 48 – 49.)

Käsityötieteen emeritaprofessori Pirkko Anttila (2006, 74) tuo esille hiljaisen tiedon. Hiljainen tieto on tietynlainen käden kosketus, jota esimerkiksi vaatteiden valmistuksessa tarvitaan, jotta osataan käsitellä erilaisia materiaaleja ja saada aikaan laadukas kaunis lopputulos. Vaatetuslalla tarvitaan hyviä kädentaitoja ja silmän ja käden yhteistyötä, joita ei voi opiskella kirjoista vaan niihin pitää harjaantua. Koulutussopimuksessa opiskelija hyötyy hiljaisesta tiedosta. Hiljainen tieto on kokemuksen tuomaa osaamista, jota voidaan oppia mestari-oppipoika -asetelmassa, kun opiskelija työskentelee ammattitaitoisen työntekijän kanssa.

3.6 Ammatillisen koulutuksen tavoite

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja-alainen koulutus, jolla työntekijä kykenee varmistamaan työllistymisensä muuttuvissa työympäristöissä ja työmarkkinatilanteissa. Ammatillisessa koulutuksessa ei voi pelkästään keskittyä perustaitoihin, vaan se antaa valmiuksia myös elinikäiseen oppimiseen ja sopeutumiseen työelämän muutoksiin. (Pohjoinen 2000, 52.)

Oppimiskäsityksiä on useita, mutta nykypäivänä on vallalla konstrukttiivinen oppimiskäsitys. Tekstiili- ja muotialan ammatillisessa koulutuksessa käytetään learning by doing -menetelmää eli tekemällä oppimista.

Konstrukttiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole passiivista tiedon vastaanottamista, vaan oppijan aktiivista kognitiivista toimintaa. Oppiminen rakentuu aiemman tiedon pohjalle. Aikaisemmat kokemukset ja tiedot ohjaavat opiskelijan havaintojen tekoa. Opiskelija tulkitsee havaintojaan ja rakentaa jatkuvasti uutta kuvaa maailmasta ja sen ilmiöistä. Opiskelija on aktiivinen toimija. Hän vastaan ottaa ja käsittelee tietoa. Oppimiseen vaikuttavat myös opiskelijan omat tavoitteet, toiveet ja odotukset. (Tynjälä 1999, 37 – 39; Avoin yliopisto 2019.)

Oppimisympäristöt voivat olla hyvin vaihtelevia. Opiskelu ei tänä päivänä tapahdu ainoastaan opettajan ohjauksessa luokkatiloissa. Opiskelija rakentaa oppimispolkuaan yhdessä opettajan kanssa. Työelämässä ammattitaito tulee muuttumaan monialaisemmaksi, joten tarvitaan koulutusta, jossa yhdistyy eri ammattialoja. (Laukia, Isacson, Mäki & Teräs 2015, 15–16.)

Tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa on vaikea hahmottaa tarkkoja ammattitaitovaatimuksia, joten oppimisessa korostuvat sosiaaliset taidot, viestintä- ja vuorovaikutustaidot ja ongelmanratkaisutaidot. Digitalisaation myötä myös koulutus muuttuu. Digitalisaatio mahdollistaa laajojen maksuttomien oppimisympäristöjen käytön ja verkostoitumisen. Oppimisympäristöjä on alettu kehittämään joustaviksi, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus tehdä opintoja oppilaitoksessa, oppisopimuksena, näyttötutkintona, työpajassa tai näitä kaikkia yhdistellen. (Laukia ym. 2015, 15–16.)

Ammatillisen tutkintojärjestelmän tavoitteena on kehittää opetusta vastaamaan työelämän tarpeita. Käytännössä tämä on tarkoittanut joustavia ja yksilöllisiä opintopolkuja,

aiemmin opitun tunnustamista ja tunnistamista, työelämälähtöisiä toimintamalleja, uutta opettajuutta ja avoimia oppimisympäristöjä. Uudet opitut asiat rakentuvat aikaisemmin opittujen asioiden päälle. (Laukia ym. 2015, 19–20.)

Opettajan työkenttä muuttuu enemmän ohjaajan rooliksi ja opettajan työ on erilaisten opiskelijoiden kohtaamista ja yhteistyötä kollegoiden ja työelämän edustajien kanssa. Myös opinto-ohjauksen merkitys lisääntyy. Ammatillisen opettajakorkeakoulun vuonna 2015 tekemän selvityksen mukaan arvioidaan, että ammatillisia opettajia tarvitaan edelleen vuonna 2025. (Laukia ym. 2015, 15–16.)

3.7 Yrittäjyyden harjoittelu

Tekstiili- ja muotialalla työllistyminen ompelijaksi ompelimoihin on haastavaa, joten oman yrityksen perustaminen on yksi mahdollisuus työllistyä alalle. Yrittäjyyden opettaminen käytännönläheisesti ammattityössä olisi tärkeää.

Yrittäjänä toimimisen käytännön harjoitteluun on oppilaitoksissa ja hankkeissa kehitetty erilaisia menetelmiä, jotka antavat opiskelijalle kokonaisvaltaista kuvaa siitä, mitä kaikkea osaamista yrittäjänä toimiminen kokonaisuudessaan vaatii. Olennaista yrittäjyyden käytännön harjoittelussa on oikea toiminta, jossa omilla ratkaisulla ja toiminnalla on konkreettista vaikutusta lopputulokseen. Opiskelija saa yritystoimintaa harjoitellessaan kokemusta myös oman alansa työstä. (AmmattiPeda, Yrittäjyys ja innovaatiot 2019)

Yrittäjyyskasvatusta tukevat parhaiten oppimisympäristöt, joissa nuoret joko pääsevät itse kokeilemaan tai kokemaan yrittämisen arkea. Esimerkiksi harjoitusyritystoiminnassa nuoren oma idea sitouttaa ja motivoi toimintaan ja mahdollisuuksia miettiä omia liikeideoita saa myös NY - vuosi yrittäjänä toiminnasta. Molemmat mallit hyödyntävät nuorten omaa innostusta ja ne korostavat vastuun antamista opiskelijoille turvallisessa ympäristössä. NY-mallissa lisäporkkanan tekemiseen tuo myös mahdollisuus ansaita rahaa omalla toiminnalla. (AmmattiPeda, Yrittäjyys ja Innovaatiot 2019.)

3.8 Henkilökohtainen opetuksen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän edustaja, joka Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on omaopettaja, laatii yhteistyössä opiskelijan kanssa HOKSin eli henkilökohtaisen opiskelun kehittämissuunnitelman. HOKSissa suunnitellaan opiskelijan opintopolkua, koulutussojimusjaksoja, urasuunnitelmaa ja otetaan huomioon opiskelijan aikaisemmin hankkima osaaminen, eli tehdään osaamisen tunnustamista (OSTU) ja osaamisen tunnistamista.

Jos opiskelija tarvitsee erityistä tukea opintoihinsa, niin hänelle laaditaan ETU-suunnitelma eli erityisen tuen suunnitelma. ETU-suunnitelman laatii vastaava erityisopettaja yhteistyössä opiskelijan ja omaopettajan kanssa.

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa aloitettiin syksyllä 2019 OPVA-koulutus (oppimisvalmiuksia parantava) tekstiili- ja muotialalla. Tutkintoon valituille opiskelijoille tarjotaan oppimista valmentavaa koulutusta, jotta he selviävät opinnoista. Tässä ryhmässä on pääasiassa maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita, joille tarjotaan runsaasti OPVA-suomen kielen opintoja, OPVA-matematiikkaa ja OPVA-digitaitoja. Opinnoista 51% on OPVA-opintoja. Ammattityön tunneilla ja OPVA matematiikan tunneilla on kaksi opettajaa. Ammattityössä suomen kielen opettaja on tukemassa opetuksen ymmärtämistä. Opiskelijaryhmä on kooltaan noin 16 opiskelijaa.

3.9 Opiskelijan kiinnittyminen opintoihin

Tekstiili- ja muotiosastolla opiskelijan ensimmäisessä opiskeluryhmässä tapahtuu muutoksia jo puolen vuoden jälkeen, kun opiskelija valitsee suuntautumisvaihtoehdonsa esimerkiksi mittatilausompelun. Tällöin myös oma opettaja vaihtuu.

Ryhmän merkitys opiskelijalle on tärkeä, koska siinä on mahdollisuus oppia tuntemaan itseään ammatillisesti. Ryhmä vaikuttaa oppimisen laatuun ja on merkittävä itsetuntemuksen kehittäjänä. (Nikkola 2011, 1.)

Läheisillä kavereilla on tärkeä merkitys oppimismotivaatioon. Opiskelija tekee sosiaalista vertailua itseään taitavampiin ja itseään vähemmän taitaviin kavereihin. Opiskelija saa mallia itseään taitavammilta kavereilta siitä, miten voi saada haasteellisia tehtäviä valmiiksi. Kavereilta opiskelija saa apua, yhteistyötä, keskusteluja, käyttäytymisen vahvistamista, mallioppimista ja yhteenkuuluvuudentunnetta. (Salmela-Aro 2018, 128–129.)

Myös opiskelijan motivaatiolla on merkitys opintoihin kiinnittymisessä ja etenemisessä. Sari Linkosuo ja Marja-Leena Koskisen (2018, 101–103) opinnäytetyössä on tutkittu Tekstiili- ja muotialan opiskelijoiden motivaatiota Tampereen seudun ammattiopistossa. Tutkimuksen mukaan 90 % tekstiili- ja muotialan opiskelijoista on kiinnostunut alan opinnoista ja noin 10 % ei ole kovinkaan kiinnostunut opinnoistaan. Tähän 10% :n kuuluvat nuorimmat peruskoulusta suoraan ammattioppilaitokseen tulleet. Heille opiskelun etenemisvauhti on liian nopea. Tutkimuksessa tulee myös ilmi, että nuorten aikuisten opinnoissa etenemistä hidastaa työn teko opiskelun ohella.

Myös terveydelliset syyt vaikuttavat opiskelijoiden etenemiseen opinnoissaan. Sari Linkosuo ja Marja-Leena Koskisen (2018, 104–105, 113) Tampereen seudun ammattiopistossa tehdyssä tutkimuksessa tulee esille, että eniten opiskelumotivaatioon opiskelijoilta saadun tiedon mukaan vaikuttavat sairaudet. Jopa 41,7 % tekstiili- ja muotialan opiskelijoista käyttää säännöllistä lääkitystä ja 25%:lla on psyykkisiä sairauksia. Motivaation puutteen takia poissaoloja tulee 33,3%:lle opiskelijoista.

3.10 Tutkimusmenetelmät

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Koska reformin toteutukseen liittyviä tutkimuksia löytyi vain vähän, oli myös laajasti tietoa antava kvalitatiivinen tutkimus perusteltua.

Kanasen (2012, 12–17) mukaan opinnäytetyössä tai kehittämishankkeen taustalla on yleensä ongelma, johon etsitään ratkaisua. Tärkeää on selvittää, mistä ongelmassa on kyse ja tiedonkeruu- ja analyysimenetelmillä voidaan ongelmaan etsiä ratkaisua tai pienentää sitä. Opinnäytteen tekijällä olisi hyvä olla perustiedot ja kokemusta alueelta, josta hän tekee kehittämishanketta.

Tässä opinnäytteessä selvitettiin teemahaastattelulla esimerkiksi sitä, millaisia vaatimuksia koulutus sopimuspaikoilla on opiskelijoille, millaisia työtehtäviä työpaikat tarjoavat, minkä verran kaavoitustaitoja on opiskelijoilla mahdollisuus oppia työssäoppimispaikoilla ja mikä olisi sopiva koulutus sopimuksen pituus. Tutkimuksessa selvitettiin, onko työssäoppimispaikoilla riittävästi tietoa uudesta Tekstiili- ja muotialan opetussuunnitelmasta ja

arviointiasteikon muutoksesta. Tutkimusta tehtiin käyttäen etukäteen laadittua haastattelulomaketta, jossa on avoimia kysymyksiä ja joitakin strukturoituja kysymyksiä.

Lisäksi tehtiin havainnointia. Havainnoinnissa seurataan yritysten suhtautumista työsäöppimiseen ja kiinnostusta koulutusta kohtaan.

Stadin ammatti- ja aikuiskoulutusopiston koulutussopimuslistalla on noin 150 ompelimoa. Haastattelu tehtiin 14 koulutussopimuspaikan otokselle tammi - huhtikuussa 2019. KOS-listaa on myös päivitetty tämän opinnäytetyön aikana soittamalla yrityksiin. KOS-listalla on yrityksen yhteystiedot ja tietoa siitä minkälaisia työtehtäviä he tarjoavat.

Koska tarkoituksena oli saada laadullista tietoa opetuksen kehittämiseen, niin paras lähestymistapa oli haastattelu. Haastattelun yhteydessä oli myös mahdollista havainnoida haastateltavan näkemyksiä ja esittää mahdollisia lisäkysymyksiä. Vaatetusalan yritykset ovat pieniä kooltaan ja yleensä hyvin kiireisiä, joten paras tapa oli ottaa heihin yhteyttä puhelimitse ja sopia aika haastattelulle. Joitakin kysymyksiä tarkennettiin haastattelun jälkeen puhelimitse.

Tekstiili- ja muotialan opettajilta kerättiin tietoa sähköpostikyselyllä lähettämällä kyselylomake kolmelletoista Stadin ammatti- ja aikuisopiston mittatilausompelua tai vaatetusompelua (vanhan opetussuunnitelman mukainen, poistuva ammattinimike) opettaneille opettajille työsähköpostilla loppukeväästä vuonna 2019.

Kyselyä alustettiin suullisella tiedolla tulevasta kyselystä. Koska opettajien työpäivät ovat hyvin kiireisiä, valittiin kyselyyn lomake, joka oli mahdollista tehdä rauhassa opettajille sopivana ajankohtana. Mahdollisuus perehtyä kysymyksiin rauhassa oli parempi kirjallisenä kuin suullisena haastatteluna työpäivän aikana. Kyselyyn vastaamista tehostettiin henkilökohtaisilla keskusteluilla ja pyynnöillä vastata kyselyyn. Joitakin vastauksia tarkennettiin suullisilla kysymyksillä lomakkeen palauttamisen jälkeen.

4 Aineiston hankinta

Tähän tutkimukseen on kerätty tietoa Stadin ammatti- ja aikuisopiston tekstiili- ja muoti-osaston koulutussopimuspaikoilta ompelimoista ja mittatilausompelua ja vaatetusompelua opettaneilta opettajilta.

4.1 Aineiston hankinta koulutussopimuspaikoista

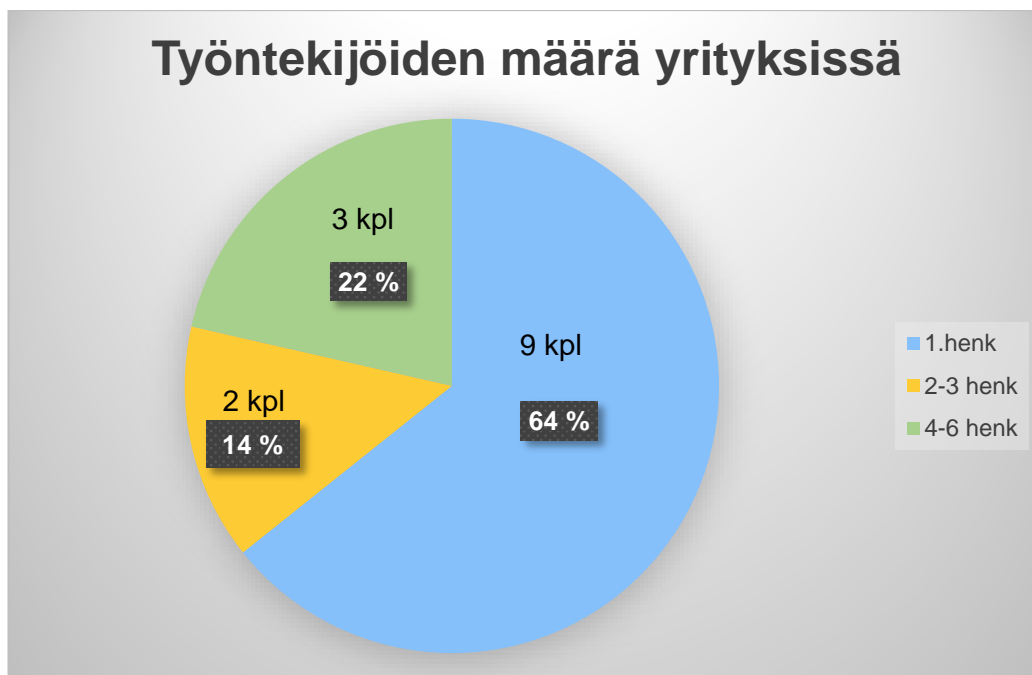
Tekstiili- ja muotialalla on koulutussopimuslista, josta opiskelijat voivat löytää itselleen sopivan koulutussopimuspaikan. Opinnäytetyön haastatteluun arvottiin koulutussopimuslistalta listalta 14 yritystä, joissa ommellaan. Yksi KOS-paikoista on teatterin puvustamo, mutta tässä työssä puhutaan kaikista KOS-paikoista yrityksinä.

Kun yhteyttä otettiin yrityksiin, huomattiin, että useita yrityksiä ei ollut enää toiminnassa tai ne eivät enää voineet ottaa opiskelijoita koulutussopimukseen muuttuneiden olosuhteiden takia. Opinnäytetyön ohessa myös päivitettiin koulutussopimuslistaa täydentämällä yhteystietoja ja poistamalla yrityksiä, jotka eivät enää olleet toiminnassa. Tutkimukseen valittiin uusia yrityksiä arpomalla niiden yritysten tilalle, joita ei enää ollut tai jotka kieltäytyivät haastattelusta.

Tutkimuksessa haastateltiin kolmeatoista tekstiili- ja muotialan koulutussopimuspaikkaa menemällä yrityksiin. Lisäksi yhdelle yritykselle lähetettiin haastattelukysymykset sähköpostilla, koska yrittäjälle ei sopinut haastattelu. Yrityksiin otettiin yhteyttä puhelimitse ja kerrottiin tutkimuksesta ja sovittiin haastattelu-aika. Haastattelu tehtiin koulutussopimuspaikoissa ennakolta laaditun kyselylomakkeen mukaisesti. Haastattelussa useimmat kysymykset olivat laadittu niin, että yrittäjä on joutunut itse pohtimaan kysyttäviä asioita ja hän on voinut vastata useamman vaihtoehdon samaan kysymykseen. Haastattelut nauhoitettiin puhelimen ja tabletin sanelinohjelmalla. Tämän jälkeen haastattelut litteroitiin. Vastauksista koottiin samankaltaiset vastaukset yhteen ja laadittiin Excel-taulukot. Tämän jälkeen tutkimustulokset analysoitiin ja pohdittiin lopputulosta.

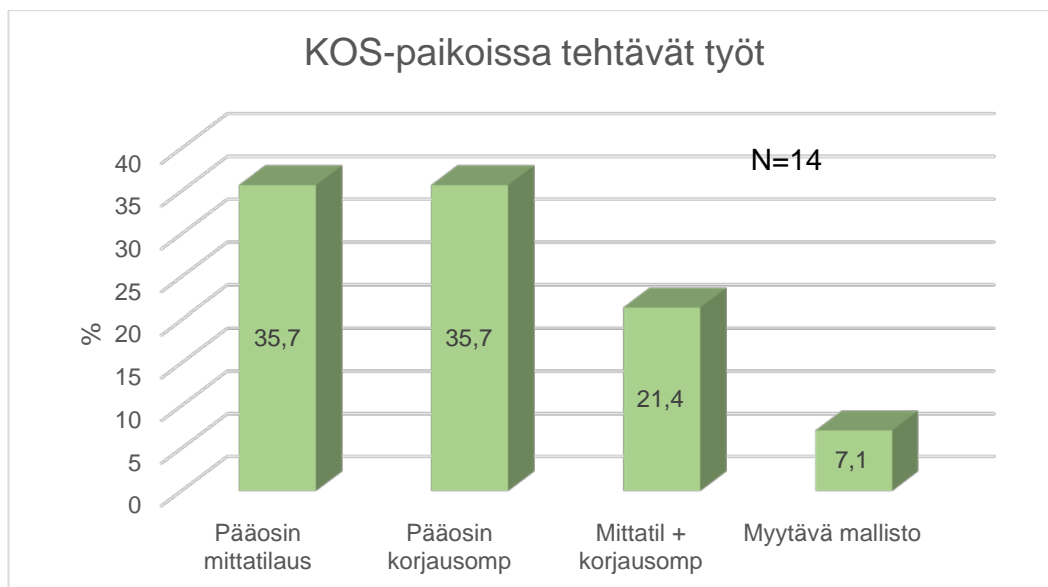
4.1.1 Yritysten taustatiedot

Haastattelussa mukana olleista yrityksistä 64 % eli yhdeksän kappaletta oli yhden hengen yrityksiä. 14% eli kaksi kappaletta oli 2-3 hengen yrityksiä ja 22% eli kolme kappaletta oli 4-6 hengen yrityksiä. Luvuissa on mukana yrittäjä itse. Valtaosa koulutussopimuspaikoista on vain itse yrittäjän työllistäviä työpaikkoja.

Kuvio 4. Työntekijöiden määrä haastatelluissa KOS-paikoissa.

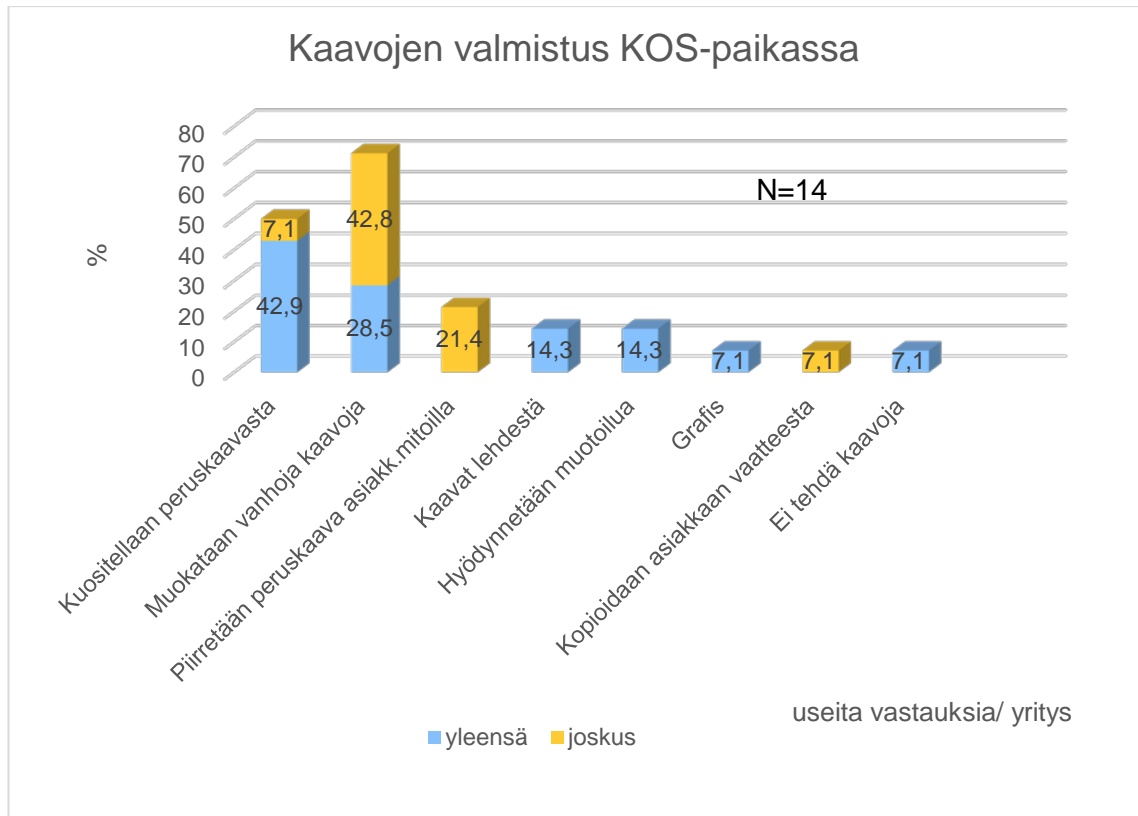
Koulutussopimuspaikoissa tehdään pääasiassa korjausompelutöitä ja tilaustöitä asiakkaille. 35,7% yrityksistä tekee pääosin korjausompelua. Saman verran eli 35,7 % yrityksistä tekee pääosin mittatilausompelua, kun taas 21,4 % yrityksistä tekee mittatilaus- ja korjausompelua suunnilleen saman verran. 7,1 % yrityksistä tekee vain myytävää mallistoa. Yksi työpaikoista on teatterin puvustamo, jossa tehdään näyttelijöille esiintymisvaatteita mittojen mukaan ja hyödynnetään vanhoja vaatevarastoja tekemällä vaatteisiin korjauksia. 42,8 % yrityksistä tekee lisäksi jonkin verran sisustustuotteita, 14,3% yrityksistä tekee lisäksi pressuja ja mainostuotteita, 21,4 % yrityksistä valmistaa lisäksi tuotteita myyntiin tai myy lisäksi vaatteita ja 21,4 % yrityksistä (joista yksi on teatterin puvustamo) värjää ja painaa vaatteisiin käytettäviä kankaita.

Kuvio 5. Koulutus sopimuspaikoissa tehtävät työt.

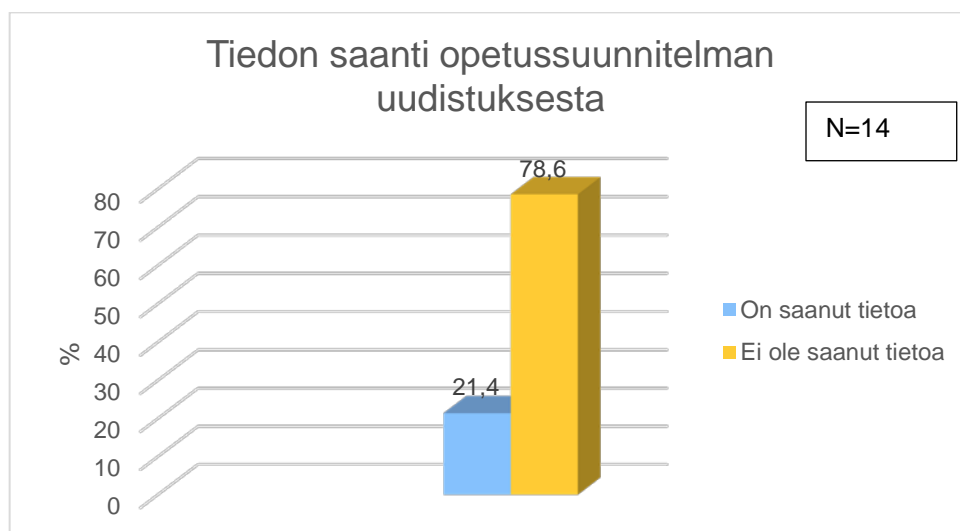
Suurimmassa osassa yrityksiä ei valmisteta peruskaavoja alusta asti asiakkaille, koska se veisi liikaa aikaa. 42,8 % yrityksistä kuosittelee kaavat valmiista lähinnä asiakkaan mittoja olevasta peruskaavasta. Myös vanhoja kaavoja hyödynnetään (28,5 %). 14,3 % yrittäjistä kertoi käyttävänsä myös lehtien valmiskaavoja ja muokkaavansa niistä asiakkaille sopivat kaavat.

Tietokonekaavoitusta ei juurikaan käytetä yrityksissä, sillä vain 7,1 % ompelimoista käytetään Grafis-kaavoitusohjelmaa. 14,3 % ompelimoista ei valmista kaavoja kovin tarkasti vaan muotoilua käytetään hyödyksi sovitus tilanteessa. 14,3 % yrityksistä ei valmisteta kaavoja ollenkaan, koska heillä ei valmisteta asiakkaille tilaustöitä. 21,4 % yrittäjistä piirtää joskus asiakkaan mitoilla peruskaavan, jos asiakkaalla on erikoisvartalo. Kuitenkin suurin osa yrityksistä on sitä mieltä, että koulussa on hyvä harjoitella peruskaavan piirtämistä, jotta opiskelijat tarvittaessa osaavat piirtää peruskaavan ja peruskaavan kautta ymmärtävät kaavoituksen perusasiat. Tärkeintä yrittäjien mielestä on osata kuositella peruskaava asiakkaan haluaman mallin mukaan ja muokata kaavaa asiakkaan mitoille sopivaksi ja tehdä sovitusmuutokset niin, että vaate istuu asiakkaalle.

Kuvio 6. Kaavojen valmistus koulutussopimuspaikoissa.

Pääosin yrityksillä ei ollut tietoa uudesta tekstiili- ja muotialan opetussuunnitelmasta. 78,6 % yrittäjillä ei ollut tietoa uudesta opetussuunnitelmasta. Vain 7,1 % yrittäjistä oli käynyt yleisessä opetussuunnitelmia koskevassa koulutustilaisuudessa ja 14,3 % yrityksen edustajista oli saanut jotakin tietoa uudesta opetussuunnitelmasta yhteistyötoimijoiden kautta.

Kuvio 7. Yritysten tiedon saanti uudesta opetussuunnitelmasta.

4.1.2 Opiskelijat koulutussopimuksessa

Koulutussopimuksessa yrityksissä on ollut 0–4 opiskelijaa vuodessa. 28,6% yrityksistä vastasi, että heillä on vuosittain 1–3 opiskelijaa KOS-jaksolla. Vaihtelua opiskelijamäärissä tuntui olevan paljon, mutta kyllään ei ollut vuosittain ollut yli neljää opiskelijaa. 21,4% yrityksistä vastasi, että heillä on 3–4 opiskelijaa vuodessa KOS-jaksolla. 14,3% yrityksistä ei pystynyt tällä hetkellä ottamaan yhtään opiskelijaa KOS-jaksolle. Opiskelijoita on ollut koulutussopimuksessa Stadin ammatti- ja aikuisopiston lisäksi Omniasta, Variasta, Keudasta ja ammattikorkeakouluista. Useimmat yritykset voivat ottaa vain yhden opiskelijan kerrallaan koulutussopimusjaksolle, koska ne ovat hyvin pieniä kooltaan ja yrittäjän pitää myös itse pystyä tekemään koko ajan ompelutyötä.

Haastattelun aikana suurimmassa osassa yrityksissä ei ollut opiskelijoita koulutussopimusjaksolla. Uuden opetussuunnitelman takia lukuvuonna 2018-2019 oli normaalia vähemmän opiskelijoita koulutussopimusjaksolla Stadin ammatti- ja aikuisopistossa, koska uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelevat lähtevät koulutussopimukseen vasta syksyllä 2019 eli ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Yrittäjät pitivät hyvänä sitä, että opiskelijat tulevat vasta vuoden opintojen jälkeen koulutussopimukseen, jolloin tarvittavia perustaitoja on jo kertynyt. Yrityksillä olisi mahdollisuus ottaa nykyistä enemmän opiskelijoita koulutussopimukseen.

Kuvio 8. Koulutussopimuksessa olevat opiskelijat vuosittain.

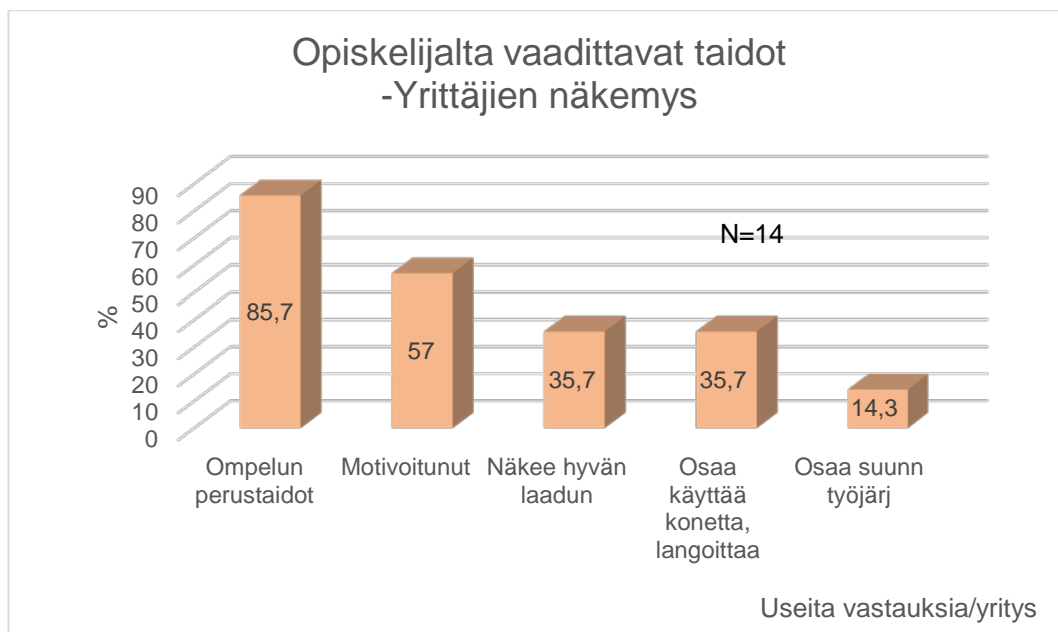
Yrittäjistä 42,9 % oli kiinnostunut runsaasti tai jonkin verran tekstiili- ja muotialan alakohdaisesta työpaikkaohjaajan koulutuksesta, jos sitä järjestetään. Heille mielekkäin tapa koulutukseen olisi oppilaitoksessa tapahtuva koulutus, joka muodostuisi esimerkiksi puolikkaista päivistä. Oppilaitoksessa tapahtuvassa koulutuksessa pidettiin tärkeänä toisten yrittäjien tapaamista.

57,1 % yrittäjistä koki, että heidän aikansa ei riitä työpaikkaohjaajan koulutukseen tai he olivat jossain vaiheessa käyneet koulutuksen.

Tärkeimpänä taitona yritykset pitivät koulutussopimukseen tuleville opiskelijoille ompelun perustaitoja. 85,7 prosenttia yrittäjistä nimesi ompelun perustaidot koulutussopimukseen tulevalle opiskelijalle vaadittavaksi taidoksi.

Usealta yritykseltä tuli kritiikkiä siitä, että koulutussopimukseen tulevilla opiskelijoilla ei ole ollut aina riittäviä ompelun perustaitoja. Koska yritykset ovat pieniä, niin yrittäjän työpanoksesta vie liikaa aikaa se, jos hän joutuu opettamaan näitä taitoja. Perustaitoina yritykset pitävät esimerkiksi sitä, että osaa ommella suoraa saumaa, taskuja, kauluksia, rannekkeita ja vetoketjuja.

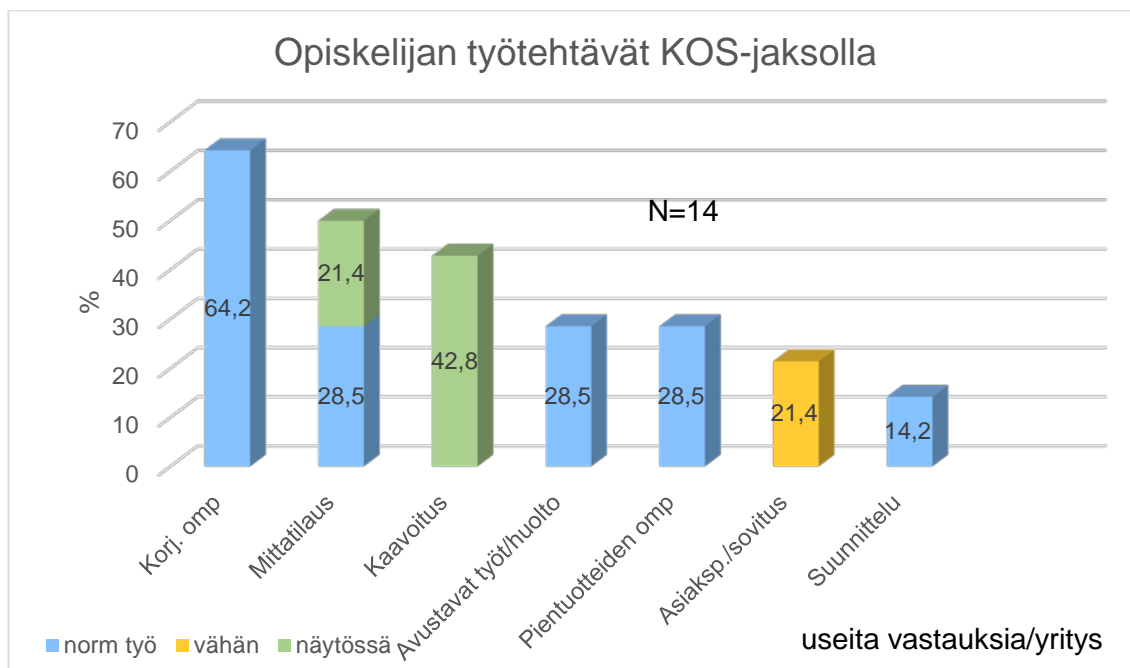
57% yrittäjistä toivoi opiskelijan olevan motivoitunut ja 35,7 % yrittäjistä piti tärkeänä, että opiskelija itse näkee ompelutyössään hyvän laadun. 35,7 % yrittäjistä piti tärkeänä, että opiskelija osaa käyttää koneita ja langoittaa ne tullessaan KOS-jaksolle. 14,3 % yrittäjistä nimesi ompelun työjärjestyksen suunnittelutaidon tärkeäksi.

Kuvio 9. Opiskelijalta vaadittavat taidot koulutussopimusjaksolle tullessa.

Opiskelijat tekevät pääosin korjausompelua koulutussopimusjaksolla. 64,2 % yrittäjistä kertoi sen olevan pääasiallisin työ. 28,5 %:ssa yrityksistä opiskelijat pääsevät tekemään myös tilausompelua. Suurin osa yrityksistä ei uskalla antaa opiskelijan tehdä tilausompelua, koska opiskelijan taidot eivät siihen riitä. 28,5 % yrittäjistä kertoi opiskelijoiden ompelevan pientuotteita esimerkiksi kangashattuja tai tekevän avustavia ompelutöitä. 14,2 %:ssa yrityksistä olisi mahdollistua osallistua tuotteiden suunnitteluun, jos opiskelijalla on siihen kiinnostusta ja kykyä.

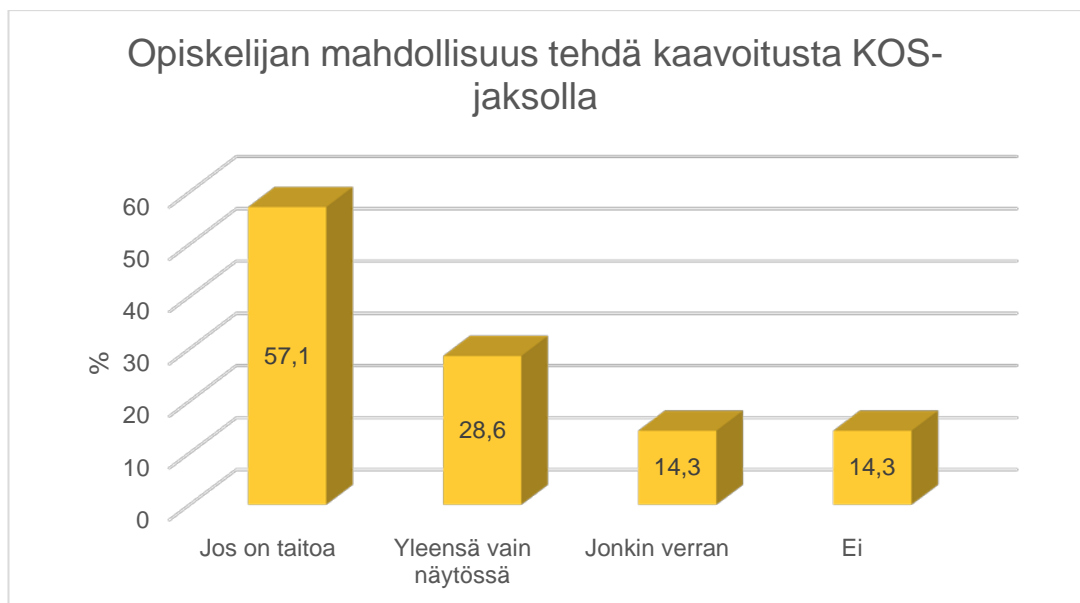
Kaavoitusta pääsee tekemään näytöissä tai muutamissa yrityksissä, jos opiskelijalla on siihen taitoa. Yrittäjät eivät ehdi opettamaan kaavoitusta, joten kaavoitusta tehdään pääosin vain näytöissä, joissa tuote valmistetaan alusta asti. Tällöinkin pohjana käytetään usein valmiskaavaa, jota muokataan. Näytössä tehtävä vaate tehdään usein yrittäjälle itselle tai se on esille tuleva mallivaate, koska asiakkaalle tehtävä tilaustyö on monelle opiskelijalle liian vaativa. Korjausompelun näytössä työt tehdään asiakkaille. 21,4 %:ssa yrityksistä opiskelijalla on mahdollisuus osallistua jonkin verran asiakkaille tehtäviin sovituksiin.

Kuvio 10. Opiskelijan työtehtävät koulutusopimusjaksolla.

Yrittäjillä oli myönteinen suhtautuminen opiskelijan kaavoituksen tekemiseen koulutusopimusjaksolla, mutta he myönsivät, että heidän aikansa ei riitä kaavoituksen opettamiseen ja ohjaamiseen. 57,1 % mielestä opiskelijalla on mahdollisuus tehdä kaavoitusta koulutusopimusjaksolla, jos hänellä on siihen taitoa, motivaatiota ja kykyä työskennellä itsenäisesti.

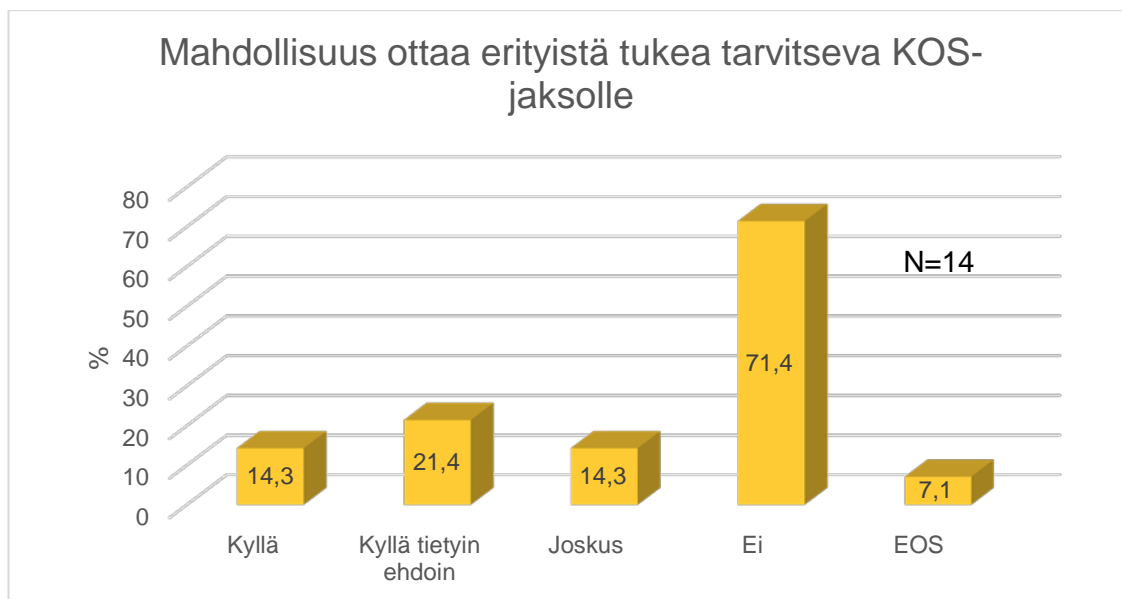
28,6% yrittäjistä oli sitä mieltä, että opiskelija voi tehdä kaavoitusta vain näytössä. 14,3 %:ssa yrityksistä kaavoitusta voi tehdä jonkin verran. Pääosin kaavoitusta ei tehdä koulutusopimusjaksoilla, koska yrittäjien aika ei riitä ohjaamiseen. Tehdyt kaavoitustyöt ovat useimmiten olleet pieniä kaavan muokkaustöitä.

Kuvio 11. Opiskelijan mahdollisuus valmistaa kaavoja koulutussopimusjaksolla.

Erityisopiskelijoiden kohdalla pidettiin tärkeänä sitä, että opiskelija kykenee tekemään laadukasta työtä, vaikka työskentelytahti olisikin hitaampi. Osa yrittäjistä haluaisi ennakkoon tietoa tuen tarpeesta. Myös koulutussopimuksen ajankohta vaikuttaa mahdollisuuden ohjata opiskelijaa enemmän. Hiljaisempina ajankohtina on paremmat mahdollisuudet runsaampaan ohjaukseen. Myös lyhyempiä koulutussopimuksia pidettiin parempana aluksi ja mahdollisuutta jatkaa sopimusta, jos yhteistyö opiskelija kanssa sujuu hyvin.

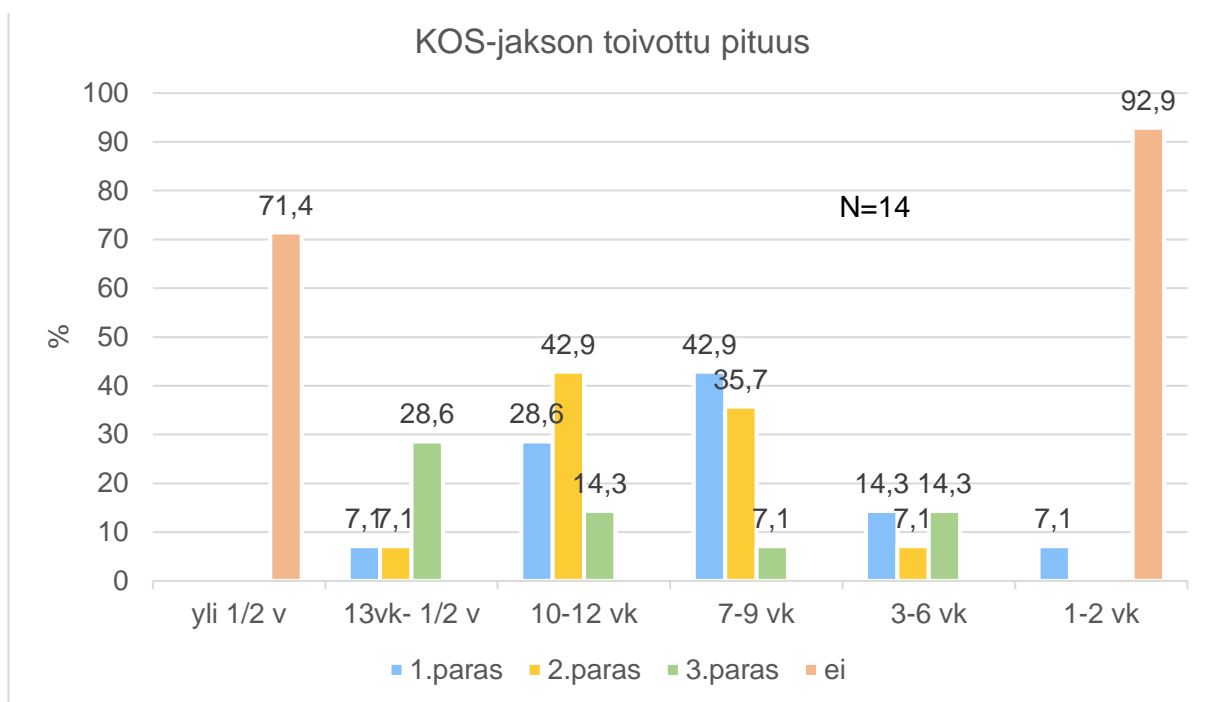
Suhtautuminen erityisopiskelijoita kohtaan oli useammassa yrityksessä myönteinen, mutta käytännön syistä osa yrityksistä koki erityisopiskelijan ohjaamisen liikaa heidän työaikaansa vieväksi. 71,4 % yrittäjistä oli sitä mieltä, että heillä ei ole resursseja runsaasti tukea tarvitsevien ohjaukseen. 14,3 % yrittäjistä voisi ottaa erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan KOS-jaksolle ja 21,4 % tietyin ehdoin. Tiettyjä ehtoja ovat: yrittäjä haluaa etukäteistietoa tuen ja ohjauksen tarpeesta, opiskelija pystyy tekemään laatua ja opiskelija kykenee pyytämään itse neuvoa. 7,1 % yrityksistä ei osannut sanoa mielipidettään. Puutteita oli myös yrittäjien tietämyksessä siitä, mitä erityisopiskelijalla tarkoitetaan.

Kuvio 12. Yrittäjien mahdollisuus ottaa erityisopiskelija KOS-jaksolle.

4.1.3 Koulutussopimuksen pituus

Yrityksissä pidettiin parhaimpina koulutussopimusten pituuksina 7–9 viikkoa ja 10–12 viikkoa. 7–9 viikkoa piti parhaimpina 42,9 % yrityksistä ja 10–12 viikkoa piti parhaimpina 28,6 % yrityksistä. 7–9 viikkoa toiseksi parhaimpina piti 35,7 % yrityksistä ja 10–12 viikkoa toiseksi parhaana piti 42,9 % yrityksistä. Näistä lyhyempi vaihtoehto tuntui yrityksistä turvallisemmalta, koska jos ei tunne opiskelijaa ja hänen taitojaan, on turvallisempi valita lyhyempi koulutussopimus ja tarvittaessa jatkaa sitä pidemmäksi. 7-12 viikon mittaisilla koulutussopimusjaksoilla yrittäjien mielestä ehti harjaantua työhön sen verran, että näyttöjen tekeminen onnistuu. Yleensä tämän pituisilla jaksoilla tehdään yksi näyttö. Yli 10 viikon pituiset koulutussopimukset tulisivat kysymykseen opiskelijan kanssa, joka osoittautuisi kyvykkääksi, motivoituneeksi ja hyvin yritykseen sopeutuvaksi. Lyhyessä 1-2 viikon koulutussopimusjaksossa tehtäisiin pääasiassa vain näyttö ja 92,9 % yrittäjistä oli sitä mieltä, että se ei ole mahdollista. Yksi yrityksistä piti 1–2 viikon KOS-jaksoa mahdollisena, koska hänellä ei tällä hetkellä ollut mahdollisuutta tarjota pidempiaikaista koulutussopimuspaikkaa. Yli puolen vuoden koulutussopimusta pidettiin myös liian pitkänä.

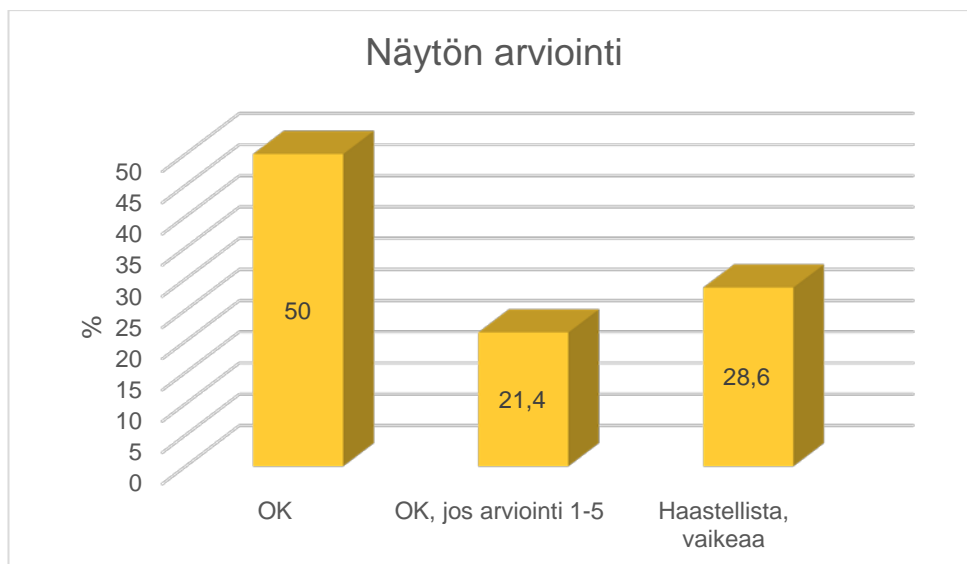

Kuvio 13. Koulutussopimuksen toivottu pituus.

4.1.4 Näytöt ja niiden arviointi

Puolet yrittäjistä oli sitä mieltä, että näyttöjen teettäminen ja arviointi sujuivat hyvin. Joissakin tapauksissa opiskelijoilla ei ole ollut riittäviä valmiuksia näytön tekemiseen ja näyttötyöhön on tullut niin suuria virheitä, että se ei ole ollut myyntikelpoinen tai luovutettavissa asiakkaalle.

Yrittäjistä 28,6 % oli sitä mieltä, että näytön arviointi on haasteellista tai vaikeaa. 14,3 % yrittäjistä koki haasteellisena näytön arvioinnin, jos näyttö ei ollut mennyt kovin hyvin. Heistä tuntui ikävältä tuottaa pettymystä opiskelijalle. 7,1 % yrittäjistä mietti ehkä antaneensa joskus liian hyviä arviointeja. Myös arviointiasteikkoa 1–3 pidettiin haasteellisena ja useammat yrittäjät pitivät hyvänä arviointiasteikon muutosta asteikkoon 1–5.

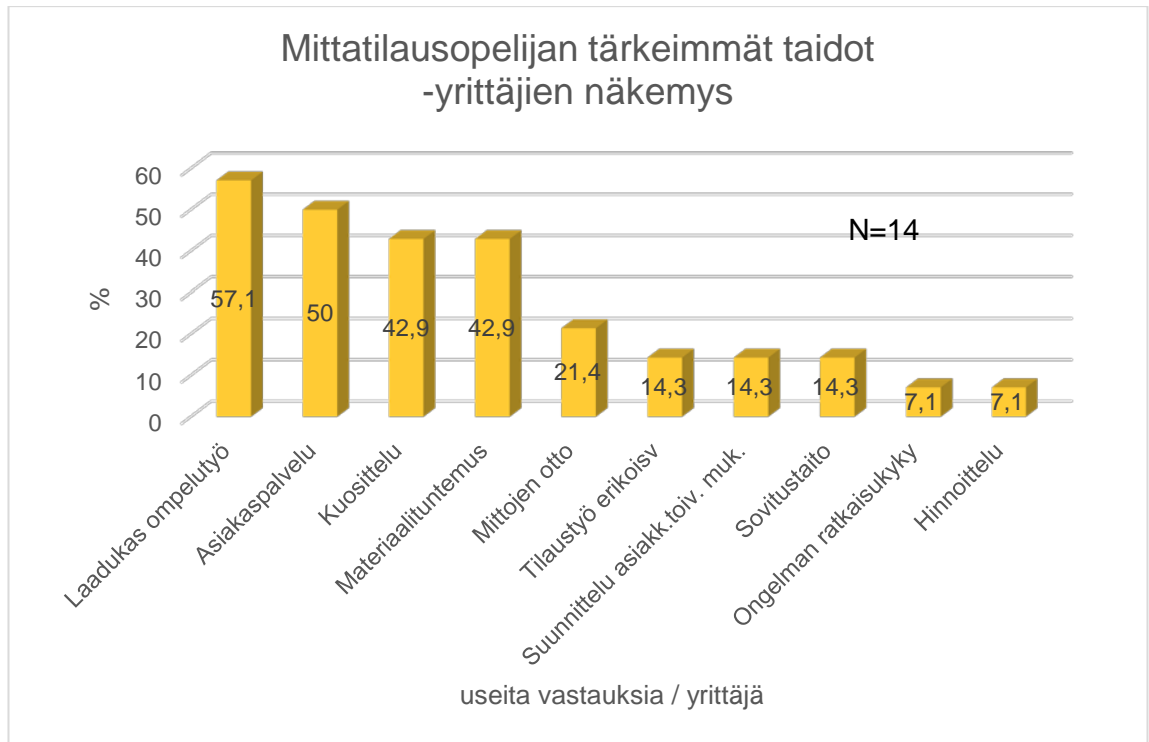

Kuvio 14. Näytön arviointi.

4.1.5 Yrittäjien näkemyksiä

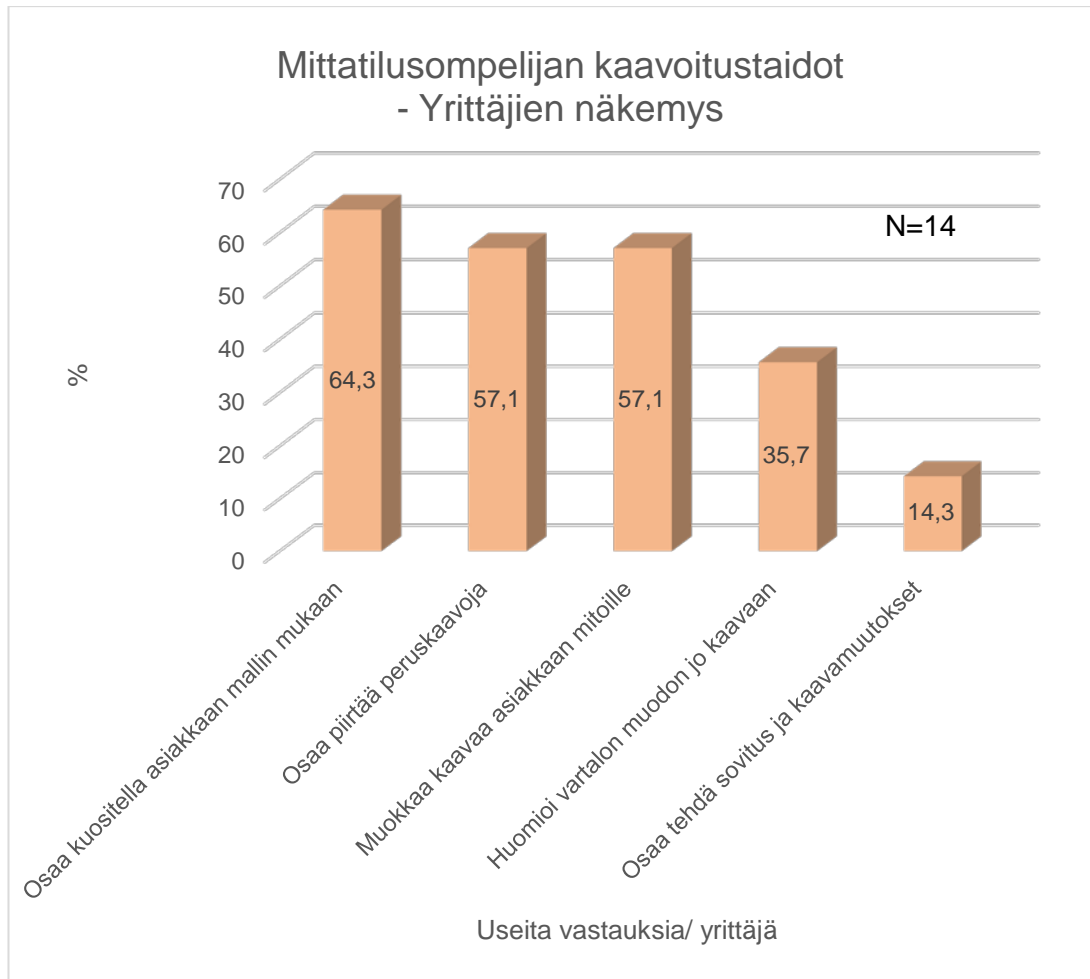
Yrittäjiltä kysyttiin, mitkä taidot ovat tärkeimpiä mittatilausompelijalle. 57,1 % yrittäjistä piti laadukasta ompelutyötä yhtenä tärkeimmistä taidoista. 50 % yrittäjistä nimesi asiakaspalvelun tärkeäksi taidoksi. Perusteluina oli se, että hyvin palveltu asiakas palaa tilaamaan töitä uudestaan. Kaavoitustaidoista kuosittele oli 42,9 % mielestä tärkeä.

Myös 42,9 % yrittäjistä nimesi materiaalituntemuksen tärkeäksi taidoksi. Erityisesti pidettiin tärkeänä kykyä ymmärtää, miten materiaali käyttäytyy valmistettaessa vaatetta ja miten eri materiaaleja voidaan yhdistää. Muista tärkeistä taidoista nimettiin tilaustöiden valmistaminen erikoisvartalolle. Erikoisvartaloiset asiakkaat teettävät ompelijalla vaatteita, koska heidän on vaikea löytää sopivia vaatteita valmiina. Myös taitoa suunnitella vaate asiakkaan toiveiden mukaan, sovitustaito, ongelmanratkaisukyky ja hinnoittelu nimettiin.

Kuvio 15. Mittatilausompelijan tärkeimmät taidot.

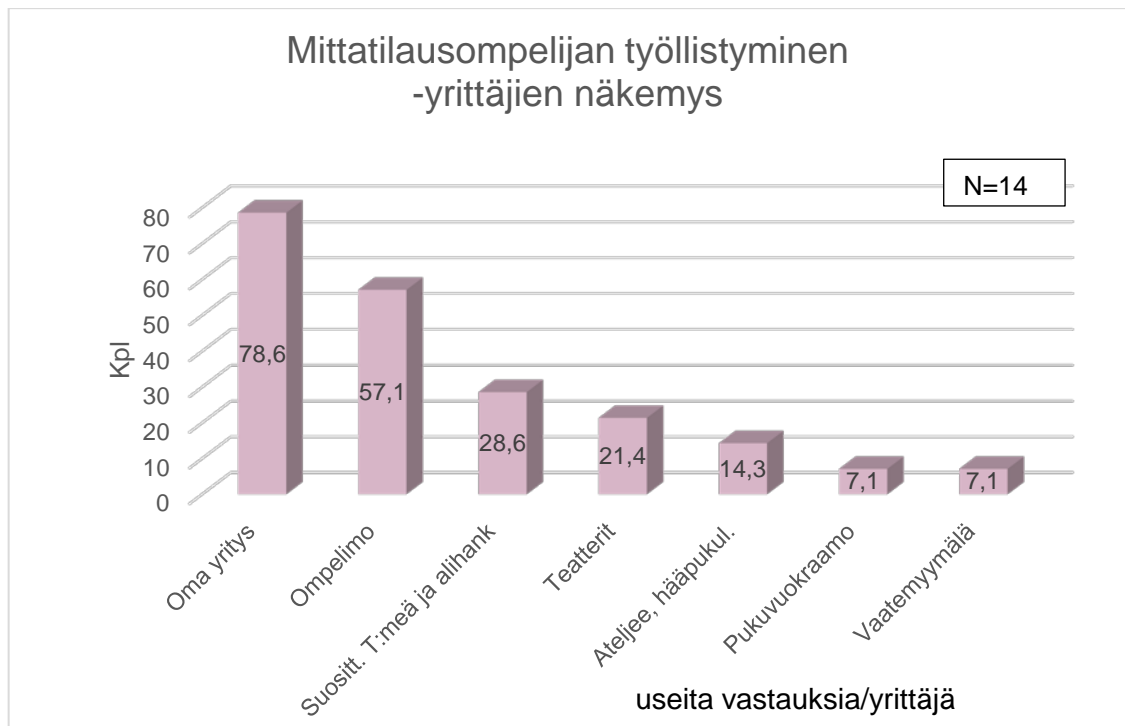
Yrittäjiltä kysyttiin millaiset kaavoitustaidot mittatilausompelijalla pitäisi olla. Vastauksista tuli ilmi, että yrittäjien mielestä kaavoitustaitojen pitäisi olla monipuoliset. Tärkeimpänä taitona pidettiin sitä, että mittatilausompelija osaa muokata kaavan asiakkaan mittojen mukaan (64,3 %). Vaikka käytettäisiin valmiskaavaa, on kaavan tarkistamiseksi osattava ottaa mitat, suunnitella väljyydet ja muokata kaava sopivaksi. 57,1 % yrittäjistä oli sitä mieltä, että pitää osata kuositella valmiskaava tai peruskaava asiakkaan haluaman mallin mukaiseksi. 57,1 % yrittäjistä piti tärkeänä osata piirtää peruskaavoja, vaikka yrityksissä harvoin piirretään niitä. 35,7 % yrittäjistä piti tärkeänä, että mittatilausompelija osaa jo kaavaan huomioida asiakkaan muodon. Tällöin sovitukset helpottuvat ja kaavakorjaukset vähenevät. 14,3 % vastaajista piti tärkeänä taitoa osata tehdä sovitukset ja kaavamutokset sovitusten jälkeen.

Kuvio 16. Mittatilausompelijan tärkeimmät kaavoitustaidot yrittäjien näkemyksen mukaan.

4.1.6 Mittatilausompelijan työllistyminen

78,5 % yrittäjistä nimesi oman yrityksen perustamisen mittatilausompelijan parhaimmaksi työllistymisvaihtoehdoksi. Koska ompelimoit ovat pieniä, heidän on vaikea palkata työntekijöitä. 28,6 % yrittäjistä suositteli toiminimen perustamista, jolloin yritykset voivat käyttää toisen ompelijan palveluita kiireisimpinä aikoina. Tällaista alihankintaa pienissä ompelimoissa käytetään enemmän kuin palkataan työntekijöitä. 57,14 % yrittäjistä uskoi työpaikkoja löytyvän ompelimoista, 21,4 % teattereista, 14,3 % ateljee/hääpukuliikkeistä, 7,1 % pukuvuokraamoista ja 7,1 % vaatetusmyymälästä.

Kuvio 17. Yrittäjien näkemys mittatilausompelijan työllistymisestä.

Yritysten vapaamuotoisista terveisistä nousi esille toivomus siitä, että opiskelijat tekisivät enemmän konkreettista ompelutyötä ja oppisivat rutiinia ja sujuvuutta ompelutyöhön. Yritykset myös toivoivat arvostusta siihen, että he käyttävät työaikaansa opiskelijoiden opetukseen. Kaikki työaika, jota he käyttävät ohjaukseen on pois heidän työpanoksestaan ja vähentää heidän ansiotaan.

Yritykset toivovat selkeitä ohjeita koulutussopimuksista ja arvioinneista. Myöskin etukäteistieto opiskelijan tarvitsemasta tuesta olisi tärkeää. Kaavoitustaidot olisi tärkeä oppia koululla, sillä niitä ei ole juurikaan mahdollisuus opettaa koulutussopimuspaikoilla. Korjausompelun opetusta toivotaan enemmän. Yritykset ovat huolissaan siitä, että ompelun opetus jää liikaa heidän vastuulleen. Liitteenä ovat kaikkien yritysten terveiset Stadin ammatti- ja aikuisopiston opettajille.

4.2 Aineiston hankinta mittatilausompelun opettajilta

Kysely tehtiin Stadin ammatti- ja aikuisopiston tekstiili- ja muotialan opettajille, jotka ovat opettaneet lähiaikoina vaatetusompelijoita tai mittatilausompelijoita. Kyselyjä lähetettiin sähköpostilla yhteensä 13 opettajalle ja heistä 12 vastasi kyselyyn. Kysely oli kvalitatiivinen, koska vastaavia tutkimuksia ei löytynyt. Tavoitteena oli saada laajoja vastauksia,

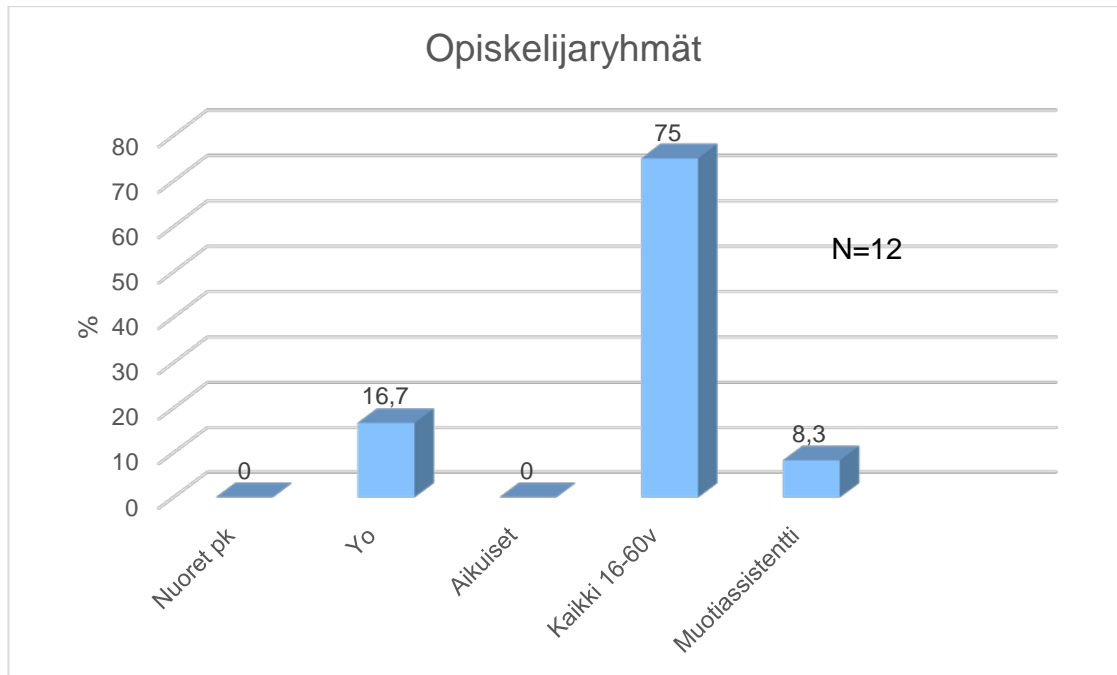
jotka antaisivat tietoa ongelmakohtista opetuksessa ja tietoa asioista, joita kannattaisi kehittää mittatilausompelun opetuksessa.

4.2.1 Opiskelijaryhmät

Opiskelijaryhmät ovat muuttuneet reformiuudistuksen myötä heterogeenisemmiksi Tekstiili- ja muotiosastolla Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Aikaisemmin opiskelijaryhmät jaettiin peruskoulupohjaisiin, ylioppilaspohjaisiin ja aikuiskoulutusryhmiin. Lisäksi lukuvuoteen 2018-2019 asti toimi useamman vuoden ajan Joustava ryhmä ja Kiitorataryhmä.

Kyselyyn vastanneista opettajista 75 % kertoi opettavansa ryhmää, jossa opiskelijat ovat hyvin heterogeenisiä. Opiskelijoiden koulutustausta on hyvin erilainen. Ryhmissä on iältään 16–60-vuotiaita, peruskoulusta suoraan tulleita, ylioppilaspohjaisia, aikuisopiskelijoita erilaisilla koulutustaustoilla ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä on lisääntynyt runsaasti parin viimeisen vuoden aikana. 16,7 % opettajista kertoi opettavansa ylioppilaspohjaista ryhmää. 8,3 % vastaajista opetti muotiassistenttiryhmää, mutta oli aikaisemmin opettanut vaatetusompelijoita. Vastanneista opettajista 33,3 % kertoi, että hänen opettamassaan ryhmässä on runsaasti tukea tarvitsevia opiskelijoita. Tukea tarvitsevien määrä on lisääntynyt ryhmissä viime vuosina ja erityisopetukseen ja S2 opetukseen on viime vuoden aikana alettu panostamaan.

Opetus on muuttunut opettajien mielestä haasteellisemmaksi ryhmien heterogeenisyyden takia. Lukuvuonna 2018–2019 pyrittiin pois ryhmäajattelusta. Opiskelijaryhmät eivät pysy samanlaisina koko opiskeluajan vaan muuttuvat opiskelijoiden tekemien valintojen mukaan.

Kuvio 18. Opiskelijaryhmät.

4.2.2 Mittatilausompelijan tärkeimmät taidot

Opettajien vastauksista mittatilausompelijan tärkeimmiksi taidoiksi nousivat asiakaspalvelutaidot, kaavoitustaidot, ompelutaidot ja materiaalien tuntemus ja käsittelytaidot. Vastanneista opettajista 67 % nimesi asiakaspalvelun tärkeäksi taidoksi, joka on välttämätön taito ompelijalle, joka tekee tilausompelua tai korjausompelua asiakkaille tai vaatetusalan asiakaspalvelutyötä.

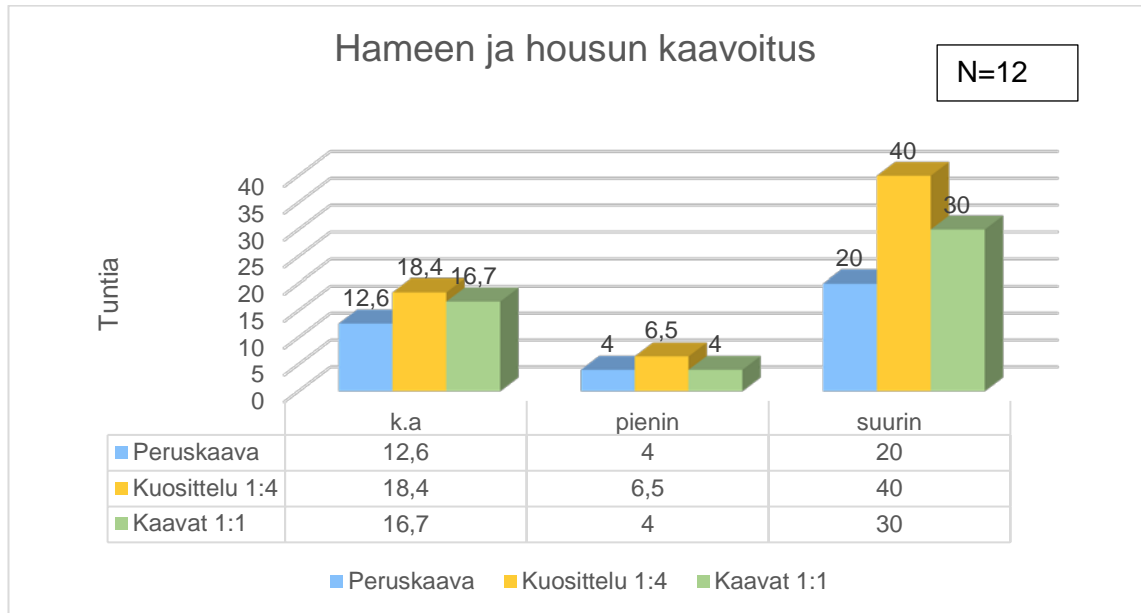
Ammattitaitoisen ompelijan taitoihin kuuluvat kaavoitustaidot ja tämän 58,3 % opettajista nimesi tärkeäksi taidoksi. Ompelutaidot ja materiaalien tuntemuksen ja materiaalin käsittelytaidon nimesi 50 % opettajista tärkeäksi taidoksi. Tekstiili- ja muotialalla materiaalit vaihtuvat jatkuvasti ja ompelijan on tärkeätä osata käsitellä ja yhdistellä materiaaleja niin, että lopputulos on onnistunut. Muita nimettyjä tärkeitä taitoja ovat perustaidot joka käsittelee taitoja joka osa-alueelta ja tuotesuunnittelutaidot ja piirtämistaito, jotta ompelija pysyy yhteistyössä suunnittelemaan ja piirtämään asiakkaan toivoman mallin. Laadukas lopputulos on tärkeä, samoin joutuisa valmistus, vartalotyyppin ymmärtäminen, itsenäinen tiedonhankinta ja verkostoitumistaidot.

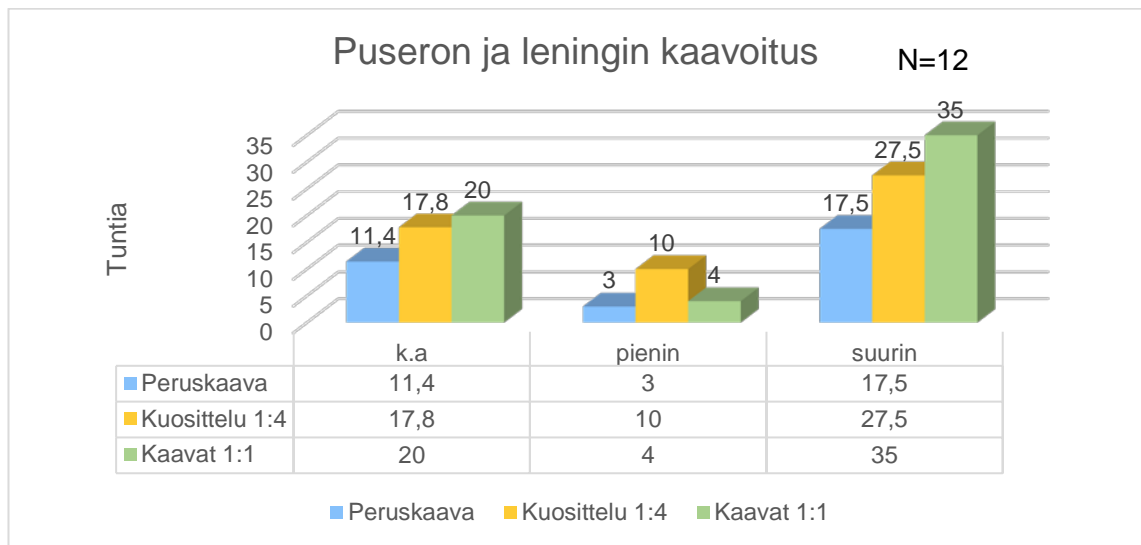
Kuvio 19. Mittatilausompelijan tärkeimmät taidot.

Opettajilta kysyttiin, mitkä ovat mittatilausompelijan tärkeimmät kaavoitustaidot. 83,3 % vastasi tärkeimmiksi kaavoitustaidoiksi mittatilausompelijalle kaavan muokkaamisen asiakkaan mallin ja mittojen mukaan. Vastaajista 66,7 % nimesi tärkeäksi taidoksi peruskaavojen piirtämistaidon. Vaikka työelämässä piirretään peruskaavoja vähän, niin peruskaavojen piirtäminen antaa hyvän pohjan kaavoituksen, mittasuhteiden ja väljyyksien ymmärtämiselle. Vastanneista 66,7 % piti tärkeänä taitona kuosittelua, joka voidaan osittain ymmärtää samaksi kuin kaavojen muokkaaminen. Kuosittelussa peruskaava tai valmistuskaava muutetaan mallia ja asiakkaan mittoja vastaavaksi. Muita nimettyjä tärkeitä kaavoitustaitoja olivat tiedonhakutaidot, muotoilutaidot, kuosittelun soveltamistaidot, ATK-kaavoitustaidot ja sarjonnan alkeet.

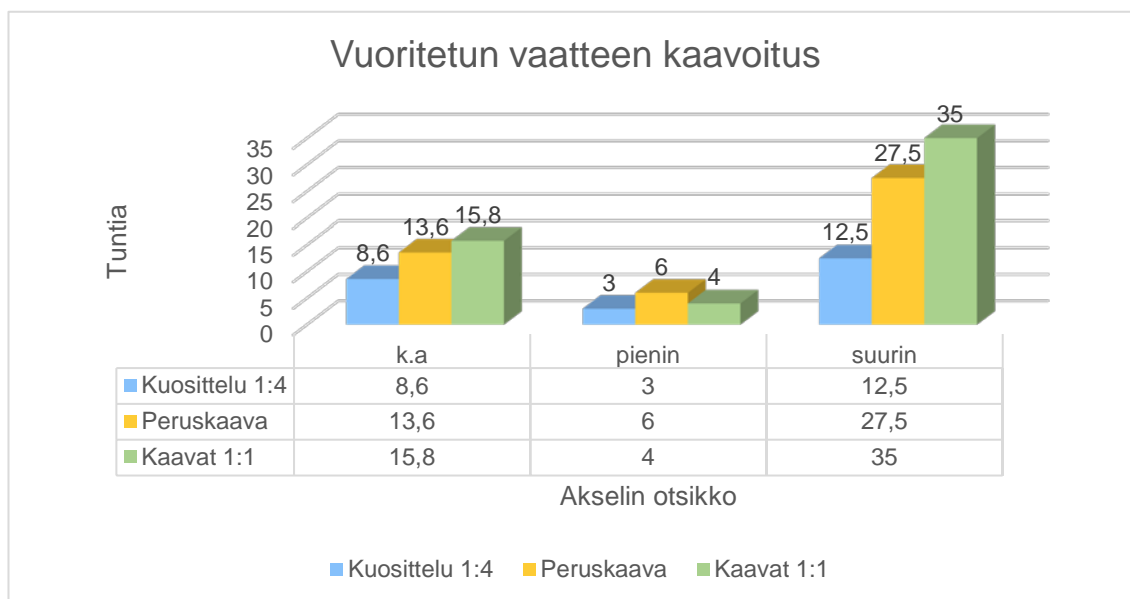
aikana. Joku opettajista kertoi vuoritetun vaatteen siirtyvän johonkin valinnaiseen opintokokonaisuuteen. Koska opetussuunnitelma on melko väljä, on opettajilla mahdollisuus ryhmän mukaan valita tehtävät ompelutyöt ja kaavoitukseen käytetty aika.

Kuvio 21. Hameen ja housun kaavoitukseen käytetty aika.

Kuvio 22. Puseron ja leningin kaavoitukseen käytetty aika.

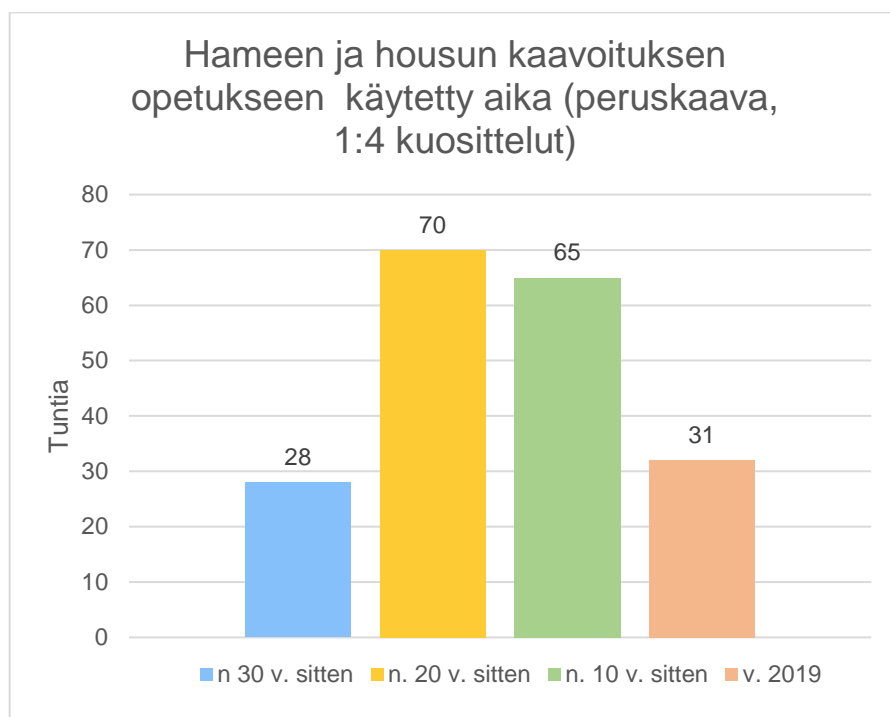
Kuvio 23. Vuoritetun vaatteen kaavoitukseen käytetty aika.

4.2.4 Opetuksessa tapahtuneet muutokset

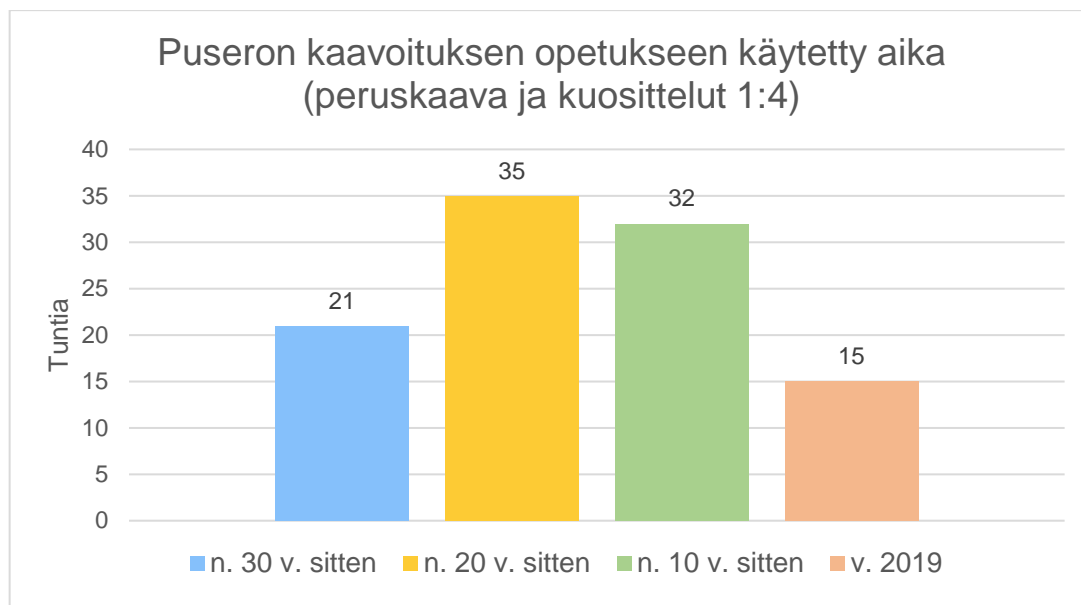
75 % opettajista oli sitä mieltä, että kaavoituksen opetus on vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana. Lähiopetuksen määrä on vaikuttanut kaavoituksen opetukseen ja myös reformiuudistuksen myötä tullut ryhmien heterogeenisuus on vaikuttanut viime vuosina kaavoituksen opetukseen. Opettajista 33,3 % vastasi opiskelijoiden poissaolojen vaikuttavan kaavoituksen opetukseen. Opettaja ei tahdo löytää sopivaa aikaa opettaa kaavoituksen teoriaa opiskelijoiden runsaiden poissaolojen takia tai ryhmän heterogeensyydestä johtuvista opiskelijoiden erilaisista lukujärjestyksistä. Työpäivän aikana opiskelijoita voi olla erilaisilla tunneilla esimerkiksi osa opiskelijoista voi olla YTO-aineiden tunneilla. Vastaajista 33,3 % mielestä opiskelijoiden kyky ymmärtää kaavoitusta tai opiskelijoiden keskittymiskyky on heikentynyt.

Verrattaessa opettajilta saatua keskiarvoa kaavoituksen opettamisen teoriatunneista noin 10 ja noin 20 vuotta vanhoihin opetussuunnitelmiin on havaittavissa kaavoitukseen opetukseen käytettävien tuntien vähentyneen yli puolella. Vanhat Stadin ammatti- ja aikuisopiston opetussuunnitelmat löytyivät opettajakollegan arkistosta, mutta kahdessa vanhimmassa suunnitelmassa ei ollut päivämäärää, joten niiden ikä on arvioitu. Tuntimäärät ovat arvioitu 10 ja 20 vuotta vanhoista opetussuunnitelmista, koska tunnit on ennen ilmoitettu opintoviikkoina ja opintoviikon lähiopetus on vaihdellut 30:sta

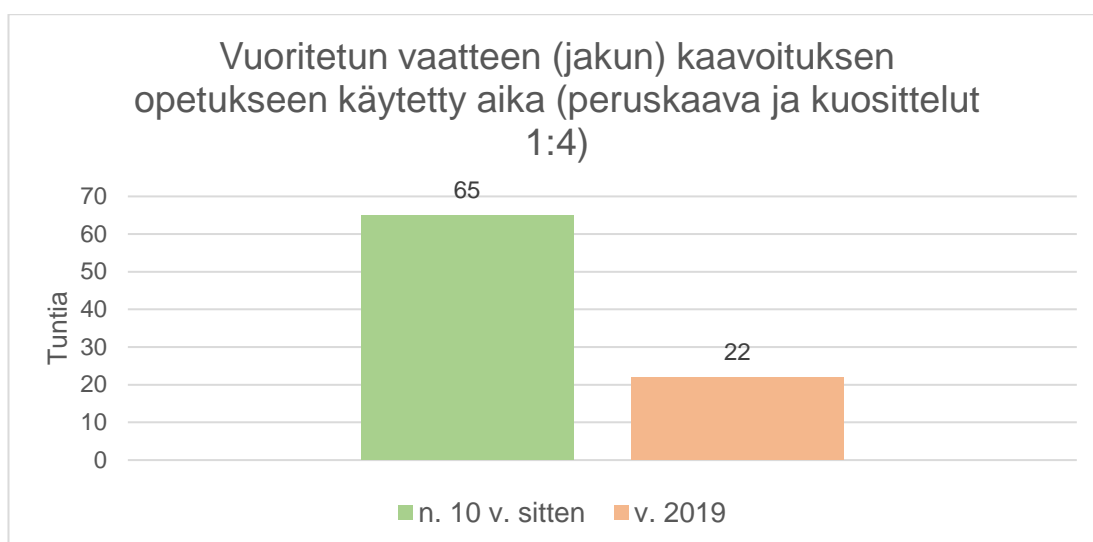
tunnista 40:neen tuntiin eri ajanjaksoina. Noin 30 vuotta vanhassa opetussuunnitelmassa opetustuntien määrä on suunnilleen sama kuin tämän hetkinen kaavoituksen määrä hameen, housun ja puseron kaavoituksen osalta. Lisäksi aikaisemmin opetettiin muoto- ja sovituspoppia, joka auttoi myös ymmärtämään vaateen kaavoitusta. Vuonna 2019 puseron kaavoituksessa käytetty tuntimäärä on arvioitu opettajien vastauksesta puseroon ja leninkiin käytetystä teoriaopetuksen ajasta. Nykyisessä opetussuunnitelmassa ei ole määritelty minkäänlaisilla tuntimäärillä kaavoituksen opetukseen käytettävää aikaa. Opettaja voi melko vapaasti valita valmistettavat vaatteet ja kaavoituksen opetukseen käytettävän ajan. Myös opiskelijan valinnat vaikuttavat siihen, (mitä hän oppii koulutuksen aikana ja myös koulutusopimuspaikkojen valinnalla on merkitystä, millaisia taitoja hänelle kertyy. Opiskelijalta saattaa nykyisessä opetussuunnitelmassa jäädä oppimatta vuoritettun vaateen ja juhlapuvun valmistus ja kaavoitus. Toisaalta opiskelijalla on mahdollisuus valita valinnainen kaavoitus (15 osp) ja kehittää kaavoitustaitojaan.

Kuvio 24. Vertailu hameen ja housun kaavoituksen opetukseen käytetystä ajasta.

Kuvio 25. Vertailu puseron kaavoituksen opetukseen käytetystä ajasta.

Kuvio 26. Vertailu vuoritetun vaateen (jakun) kaavoituksen opetukseen käytetystä ajasta.

75 % opettajista oli sitä mieltä, että kaavoituksen opetus on vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana. 33,3 % opettajista on sitä mieltä, että opiskelijoiden poissaolot vaikuttavat kaavoituksen opettamiseen. Sopivaa ajankohtaa ei tahdo löytyä, jolloin koko ryhmä olisi paikalla. Myös 33,3 % opettajista on sitä mieltä, että opiskelijoiden kyky oppia kaavoitusta on heikentynyt tai keskittymiskyky on heikentynyt. Opiskelijaryhmien heterogeeninen pohjakoulutus ja käsityön opetuksen vähentyminen peruskoulussa voivat olla syitä siihen, että valmiudet kaavoituksen opiskeluun ovat vähentyneet. Vastanneista 25 % kertoo ryhmien heterogeenisyyden vaikuttaneen kaavoituksen

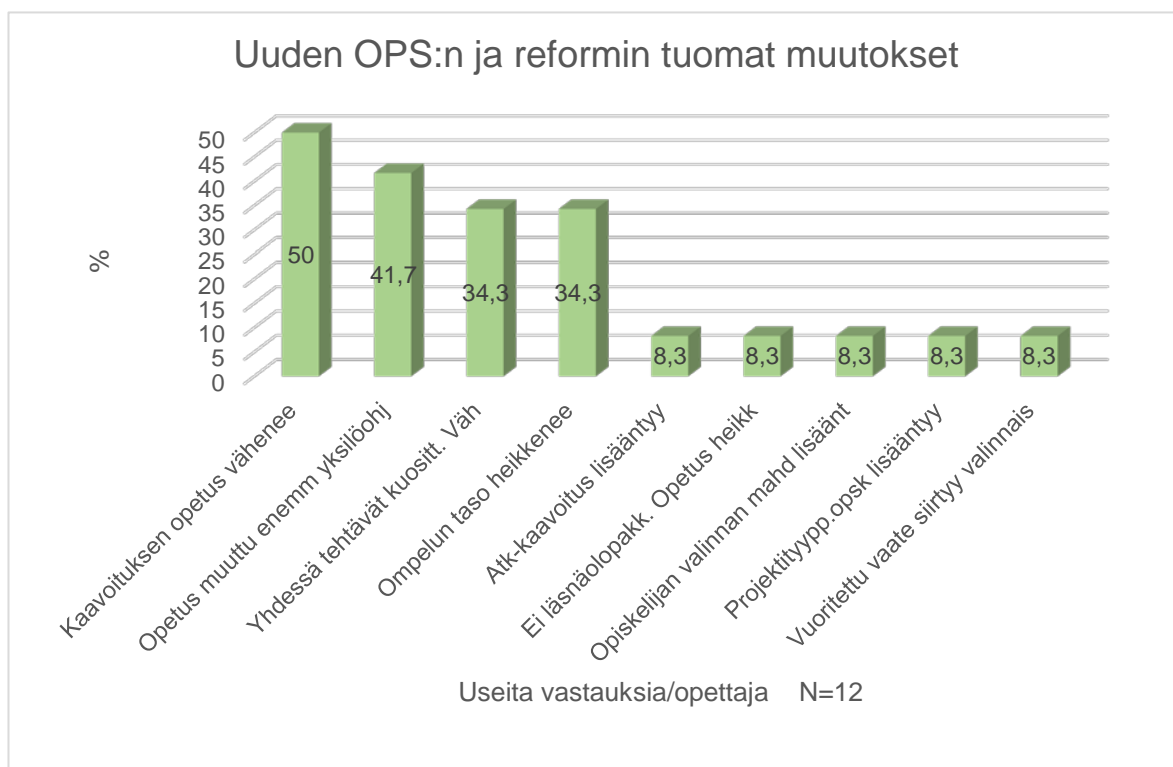
opetukseen. Opetusryhmissä opiskelijat ovat hyvin eritasoisia. Nopeimmat opiskelijat etenevät vauhdilla ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat vaativat opettajalta paljon ohjausta. Jokainen opiskelija etenee omaa tahtiaan HOKS:n mukaisesti, joten opettajan on haastellista opettaa koko ryhmälle ajankohtaisia kaavoitusasioita saman aikaisesti. Opettajista 16,7 % mielestä ATK-kaavoituksen opetus on lisääntynyt ja tulevaisuudessa ATK-kaavoitusta voidaan todennäköisesti hyödyntää enemmän, koska ATK-opetukseen on panostettu.

Kuvio 27. Kaavoituksen opetuksessa tapahtuneet muutokset.

Opettajilta kysyttiin, millaisia muutoksia mittatilausompelun opetukseen ja kaavoituksen opetukseen he arvelevat tulevan lähitulevaisuudessa. 50 % opettajista arveli kaavoituksen opetuksen edelleen vähenevän ja 41,7 % opettajista arveli opetuksen muuttuvan edelleen enemmän yksilöohjaukseksi. 34,3 % opettajaa arveli yhdessä tehtävän kuositelun teoriaopetuksen edelleen vähenevän ja ompelun tason heikkenevän. Tähän on syynä opetusryhmien heterogeenisyys.

Opettajat kokevat, että heidän aikansa ei riitä kaikkien opettamiseen, koska opiskelijat etenevät hyvin eri tahtiin ja tekevät hyvin erilaisia töitä ryhmissä. Muita mainittuja muutoksia, joita opettajat nimeävät, ovat seuraavat: ATK-kaavoitus lisääntyy, opetus heikkenee, koska opiskelijoilla ei ole läsnäolovelvoitetta, opiskelijan valinnanmahdollisuus lisääntyy, projektityyppinen opiskelu lisääntyy ja osa ennen pakollisena olleesta sisällöstä (vuoritettu vaate) siirtyy valinnaisiin opintoihin.

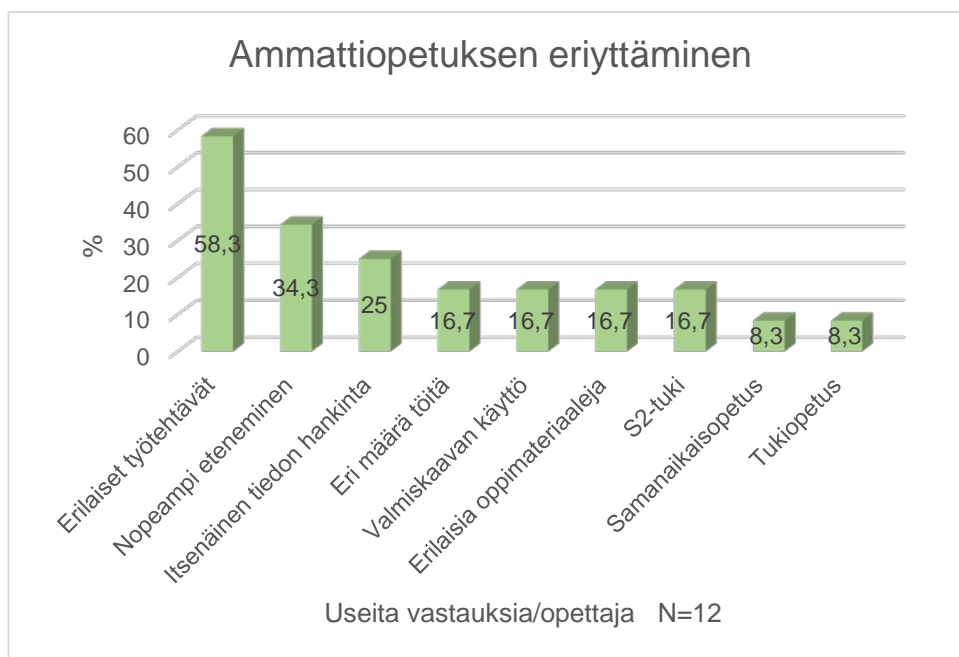

Kuvio 28. Uuden opetussuunnitelman ja reformin tuomat muutokset mittatilausompeleen opetukseen.

4.2.5 Opetuksen eriyttäminen

Opettajilta kysyttiin, miten he eriyttävät ammattityön opetusta ryhmissä. 58,3 % opettajista kertoi käyttävänsä erilaisia työtehtäviä. Nopeasti etenevät tekevät haasteellisempia tuotteita ja tukea tarvitsevat yksinkertaisempia tuotteita. 34,3 % opettajista nimeää opiskelijoilla olevan mahdollisuus nopeuttaa opintojaan ja edetä nopeammin näyttöön. 25 % opettajista kertoo ohjaavansa nopeuttajia itsenäiseen tiedonhankintaan, jolloin opettajalla jää enemmän aikaa ohjata tukea tarvitsevia. 16,7 % opettajista kertoi opiskelijoiden valmistavan eri määrän tuotteita, käyttävänsä erilaisia oppimateriaaleja eri opiskelijoille,

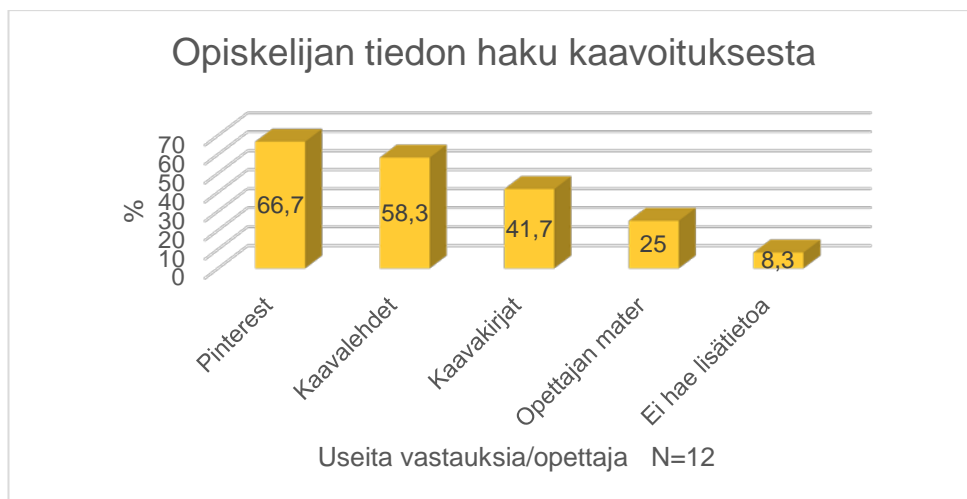
hyödyntävänsä S2-tukea (suomi toisena kielenä tukea). 8,3 % opettajista vastasi käyttävänsä samanaikaisopetusta tai tukiovetusta.

Kuvio 29. Ammattiopetuksen eriyttäminen.

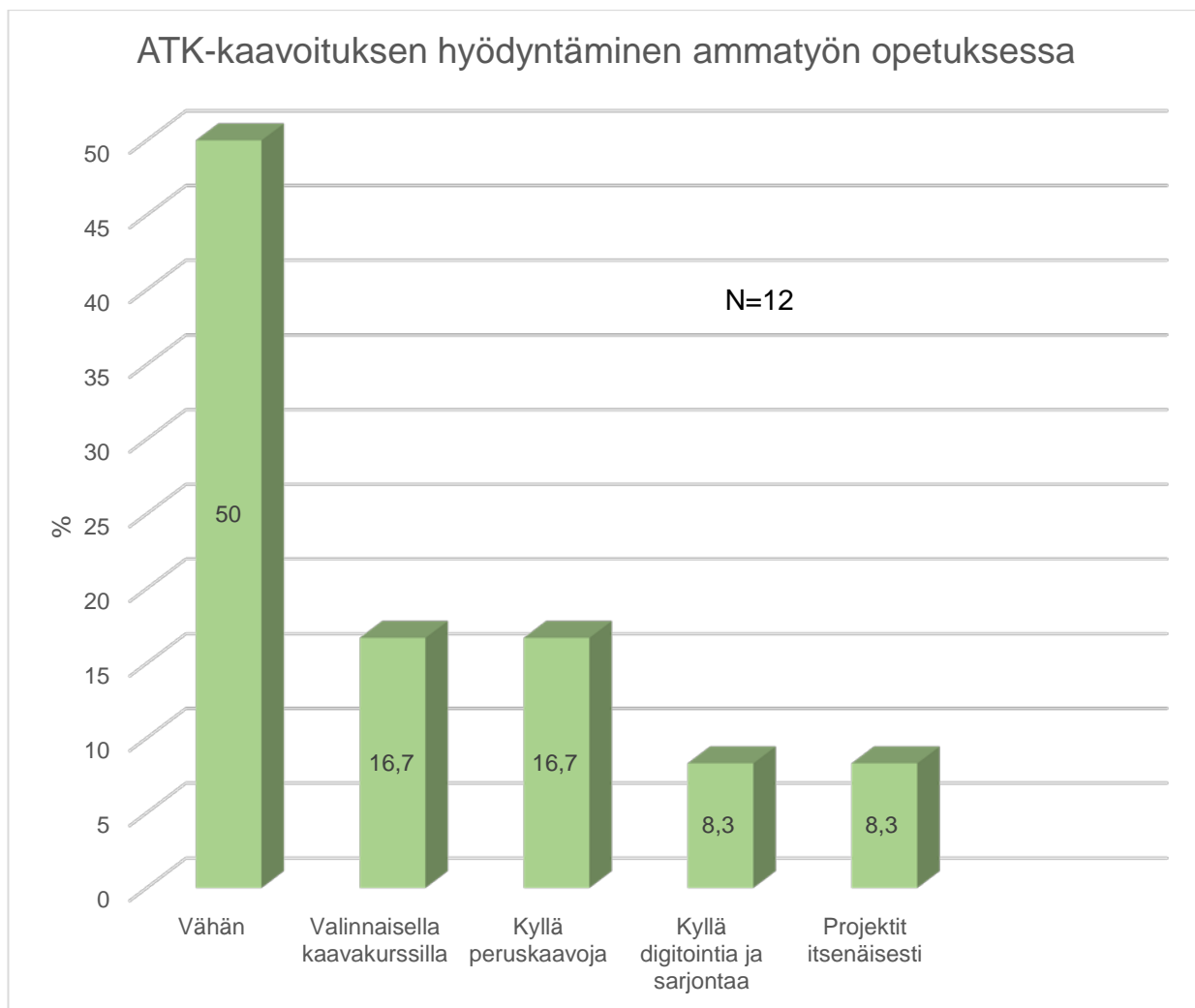
4.2.6 Tiedonhaku ja ATK-kaavoitus

Opettajien vastausten mukaan, opiskelijat hakevat eniten itsenäisesti tietoa kaavoituksesta Pinterestistä (66,7 % vastaajista). Seuraavaksi eniten hyödynnetään kirjastossa kaavalehtiä (58,3% vastaajista) ja kaavakirjoja (41,7 % vastaajista). 25 % opettajista kertoo opiskelijoiden hyödyntävän heille jaettua kaavoitusmateriaalia tai opettajan mapeissa olevaa lisämateriaalia. 8,3% opettajista on sitä mieltä, että hänen opiskelijansa eivät hae lisätietoa kaavoituksesta.

Kuvio 30. Opiskelijan tiedonhaku kaavoituksesta.

Opettajista 50 % vastasi hyödyntävänsä vain vähän ATK-kaavoitusta ammattityön tunneilla. 16,7 % opettajista vastasi, että ATK-kaavoitusta hyödynnetään valinnaisella kaavakurssilla ja 16,7 % opettajista sanoi hyödyntävänsä ATK-laitteilta tulostettavia peruskaavoja. 8,3 % opettajista vastasi, että hänen ryhmänsä on hyödyntänyt digitointia ja sarjontaa. 8,3 % opettajista vastasi, että hänen opiskelijansa ovat hyödyntäneet ATK-kaavoitusta itsenäisesti projekteissa.

Kuvio 31. ATK-kaavoituksen hyödyntäminen ammattityön opetuksessa.

4.2.7 Opettajien näkemyksiä kehitettävistä asioista

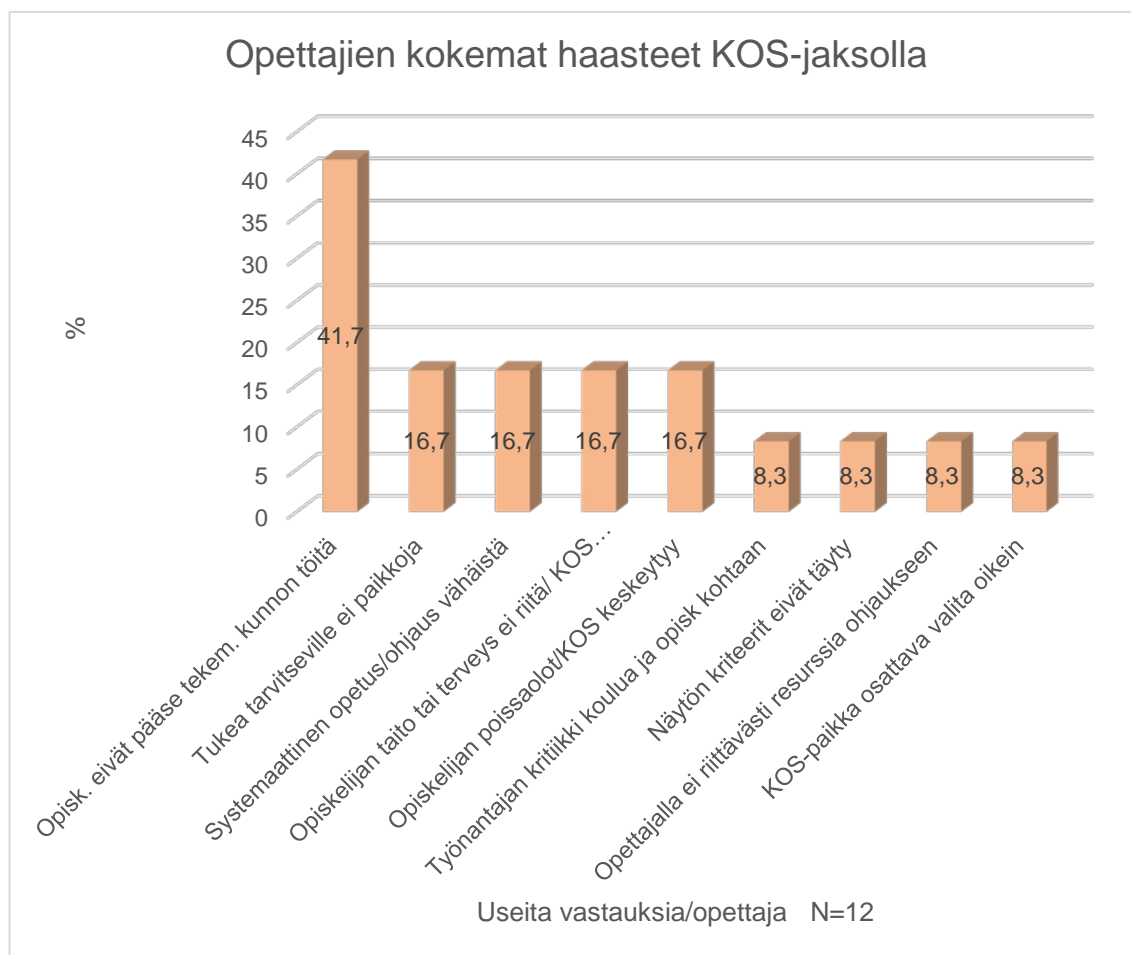
Opettajilta tuli kehittämissideoita mittatilausompelun opetukseen. Heidän mielestään ammattityön opetuksessa pitäisi olla opiskelijan taitoa kehittäviä töitä. Tällaisia töitä voisivat olla asiakastyöt ja yritys yhteistyöstä tulevat työt. Opiskelijoiden läsnäolovelvoitetta pitäisi tiukentaa, jotta osallistuminen opetukseen olisi säännöllisempää ja tätä kautta oppiminen lisääntyisi. Opiskelijoille pitäisi olla selkeät opintopolut. Tuen määrää pitäisi lisätä eri tahtiin eteneville.

Kaavoituksen opetusta pitäisi kehittää niin, että kursseja olisi eritasoisille opiskelijoille. Kaavoituksesta voisi olla erillisiä vapaaehtoisia opetustunteja koko osastolle. Tällöin

kaavoituksesta kiinnostuneet opiskelijat saivat lisäopetusta kaavoituksesta. Myös sarjonnin opetusta pitäisi olla tarjolla.

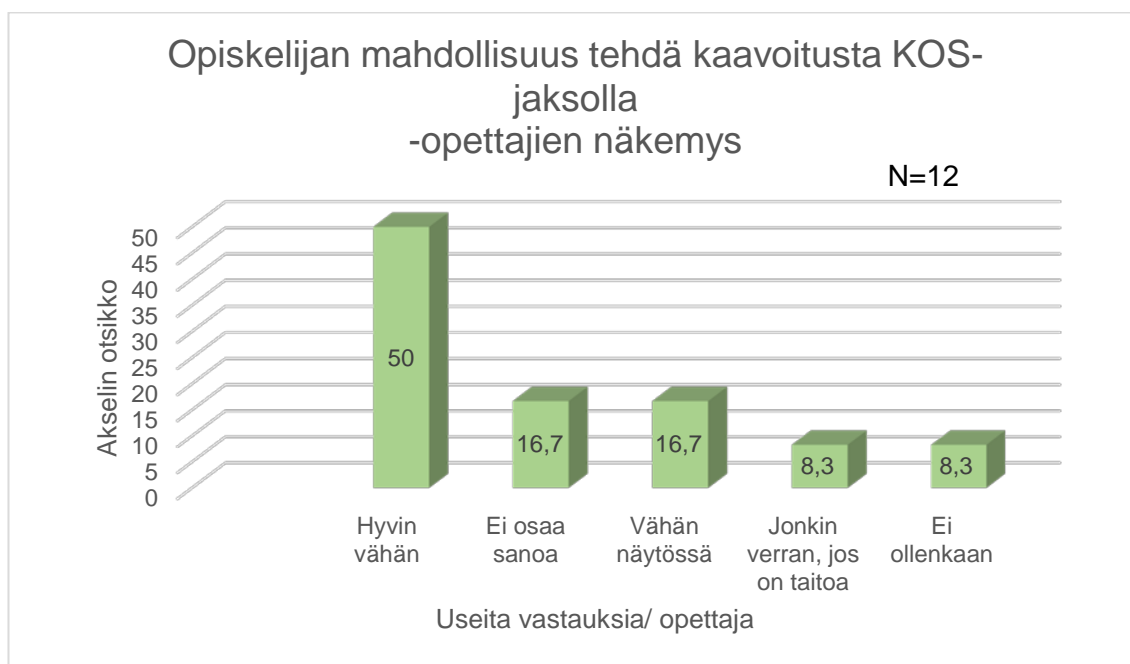
4.2.8 Opettajien kokemat haasteet KOS-jaksolla

Suurimpana haasteena KOS-jaksolla opettajien vastauksien perusteella oli se, että opiskelijat eivät pääse tekemään kunnan töitä. 41,7 % opettajista oli tätä mieltä. 16,7 % opettajista oli kokenut, että tukea tarvitseville ei tahdo löytyä KOS-paikkaa ja systemaattinen opetus on vähäistä KOS-jaksolla. Myös 16,7 % opettajista vastasi, että opiskelijan taito ei ole riittänyt tai opiskelijan terveydellinen tila ei ole ollut riittävä tai opiskelijan poissaolot ovat aiheuttaneet KOS-jakson keskeytymisen. Yksittäisistä vastauksista esille tuli, että työnantaja kritisoi koulua, näytön kriteerit eivät täyty, opettajalla ei ole riittävästi resurssia KOS-paikalla tapahtuvaan ohjaukseen ja KOS-paikka pitäisi osata valita oikein.

Kuvio 32. Opettajien kokemat haasteet KOS-jaksolla.

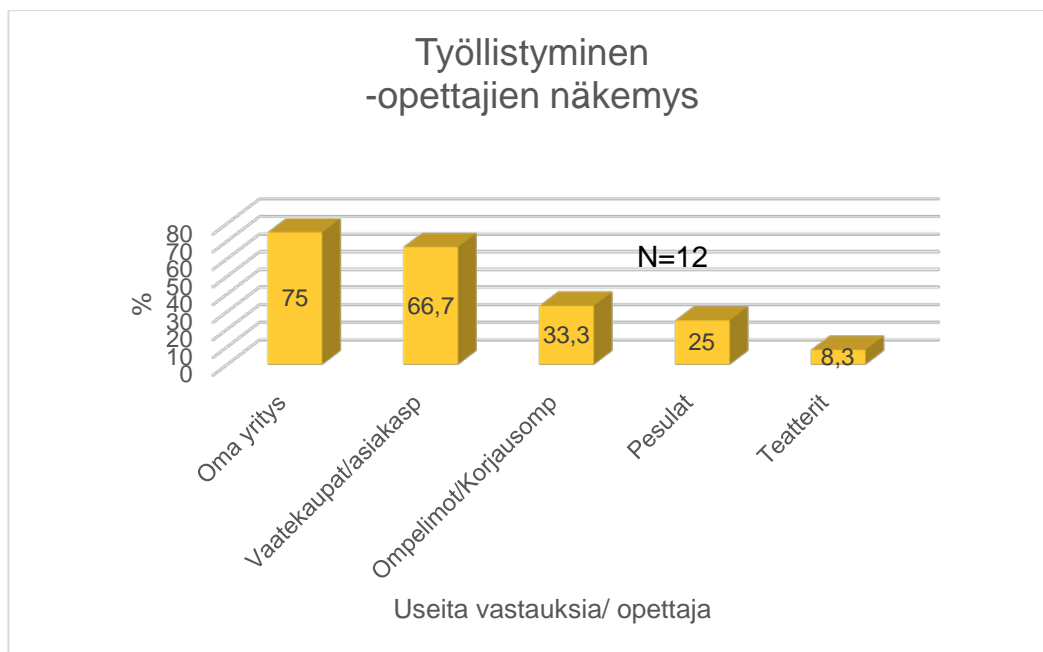
50 % opettajista oli sitä mieltä, että KOS-jaksolla opiskelijat pääsevät tekemään kaavoitusta hyvin vähän ja 16,7 % oli sitä mieltä, että vain näytössä opiskelijat pääsevät tekemään kaavoitusta. 8,3 % opettajista vastasi, että opiskelija pääsee tekemään kaavoitusta, jos hänellä on siihen aikaisemmin opittua taitoa. 16,7 % ei osannut sanoa mielipidetätän asiasta ja 8,3 % oli sitä mieltä, että opiskelijat eivät pääse tekemään kaavoitusta.

Kuvio 33. Opiskelijan mahdollisuus tehdä kaavoitusta KOS-jaksolla.

4.2.9 Opettajien näkemys mittatilausompelijoiden työllistymisestä

Opettajien vastauksista tuli esille, että heidän mielestään opiskelijat työllistyvät mittatilausompelijaksi perustamalla oman yrityksen (75 % vastaajista). 66,7 % vastaajista arveli että, opiskelija työllistyy vaatetusliikkeeseen tai muuhun alan asiakaspalveluun. Ompelimoista lähinnä korjausompelua tekevät yritykset työllistävät mittatilausompelijoita. Koska ompelimoit ovat pieniä, heidän on vaikea työllistää mittatilausompelijoita. Opettajista 33,3 % oli sitä mieltä, että opiskelijoita työllistyy ompelimoihin. 25 % vastaajista nimesi pesulat ja 8,3 % vastaajista nimesi teatterit mahdollisina työllistäjinä.

Kuvio 34. Opettajien näkemys mittatilausompelijoiden työllistymisestä.

5 Analyysimenetelmät

Tätä tutkimusta analysoitiin tutkimusjakson aikana. Yrityshaastattelut ajoittuivat tammi-kuusta 2019 toukokuun alkuun 2019. Sähköpostikysely lähetettiin opettajille toukokuun alussa 2019. Kyselyiden vastaukset tulivat opettajilta touko-elokuussa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin eli yhteismitallistettiin huolellisesti ja haastattelut tallennettiin tutkimuksen ajaksi. Tämän jälkeen teksti koodattiin. Koodauksessa tekstiä tiivistettiin käsiteltävään muotoon ja luokiteltiin. Tekstiä käsiteltiin tutkimuskysymysten valossa. Myös tehtyä havainnointia analysoitiin.

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista analyysiä, jolla pyrittiin ymmärtämään työssäoppimispaikkojen ja opettajien näkemyksiä ja tekemään niistä päätelmiä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 210).

Tutkimustulosten ja havaintojen analysoinnissa hyödynnettiin myös tutkijan omaa pitkäaikaista työkokemusta mittatilausompelijoiden opetuksessa.

6 Johtopäätökset

Muutokset ovat olleet suuria tekstiili- ja muotiosastolla lukuvuonna 2018–2019 tekstiili- ja muotialan opetuksessa. Yksi opettajista kommentoikin, ettei ole koskaan kokenut näin suuria muutoksia, vaikka opetussuunnitelmia on uudistettu aikaisemminkin. Vaikka tekstiili- ja muotiosasto on ollut edelläkävijä monissa uudistuksissa, niin paljon kehitettävää vielä löytyy.

Erytisen huolestuttavia ovat opettajien vastauksista esille tulevat arviot siitä, että opetuksen taso tulee laskemaan ja mahdollisuudet opettaa kaavoitusta heikkenevät. Opettajat kokevat haasteellisina heterogeeniset ryhmät, joissa on esierikiksi samassa ryhmässä erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita, S2-tukea tarvitsevia opiskelijoita ja nopeasti eteneviä opiskelijoita.

Opettajat kokevat, että heidän resurssinsa eivät riitä kaikkien ohjaamiseen riittävästi. Opettajilla on myös huolta perinteisen ryhmämuotoisen opetuksen hajoamisesta. Ryhmähenki on monelle opiskelijalle tärkeä opiskeluun motivoiva ja opiskelua tukeva elementti.

Ryhmäkokojen suurentumisen, heterogeenisten ryhmien ja lukujärjestysten epäselvyyksien on havaittu aiheuttavan opettajissa tyytymättömyyttä ja väsymystä. Opettajien oman ryhmänsä opiskelijoiden tuntemuksen hyödyntäminen opetuksessa jää vähäiseksi, koska opiskelijan ryhmä ja omaopettaja vaihtuvat opintojen aikana. On havaittu myös, että YTO-aineiden lukujärjestysten suunnittelu on haasteellista. Informaation heikko kulku YTO-aineiden opettajien ja ammatinopettajien välillä tuo epäselvyyksiä aikatauluihin ja tietoon opiskelijoiden osallistumisesta tunneille. Epäselvyydet YTO-aineiden lukujärjestyksissä aiheuttavat vaikeutta ohjata opiskelijoita YTO-tunneille.

Vaatimukset näyttöjen tekemisestä KOS-jaksolla ovat lisääntyneet, mutta jo perustaitojen opettaminen opiskelijoille on vaativaa, jotta he kykenevät KOS-jaksoille. Opiskelijoilla on runsaasti henkilökohtaisia haasteita, terveydellisiä syitä ja oppimisvaikeuksia, jotka aiheuttavat paljon poissaoloja ja vaikeuttavat vaadittavien taitojen oppimista.

Yritysten vastauksista tulee esille, että he odottavat parempia perustaitoja opiskelijoilta, kun he tulevat koulutusopimukseen. Työnantajilla ei ole riittävästi tietoa oppilaitoksessa tapahtuneista muutoksista ja opetussuunnitelman uudistuksesta. Koska vaatetusalan

yrietykset ovat hyvin pieniä, ja yrittäjän toimeentulo on kiinni hänen työpanoksestaan, niin heillä ei ole mahdollisuutta kovinkaan paljon opettaa uusia asioita opiskelijoille, esimerkiksi kaavoitusta. Kaavoitustaito on erittäin tärkeä mittatilausompelijalle, joten oppilaitoksen pitäisi tarjota riittävästi kaavoitustaitojen opetusta. Myös nopeammin eteneville opiskelijoille pitäisi tarjota kaavoitustaitojen syventävää opetusta.

Uusissa opetusjärjestelyissä pitäisi ottaa huomioon mahdollisuudet opettaa työtiloissa kaavoituksen teoriaa sekä huomioida, että työtiloissa on riittävästi työpöytiä opiskelijoiden 1:1 -kaavoitustöihin. Opetustilat ovat suunniteltu 20 opiskelijan suuruisille ryhmille ja suuremmat nykyiset jopa 25 opiskelijan ryhmät aiheuttavat ompelu- ja työskentelypisteiden pulaa luokissa. Vaihtuvat työpisteet luokissa ovat haasteellisia varsinkin erityisopiskelijoille, joille olisi hyvä tarjota vakituinen työpiste luokassa.

Koulutusopimusjaksojen pituus on ollut viime vuosina 10–12 viikkoa, mikä sopii myös uuden opetussuunnitelman mukaisiin opintoihin. KOS-paikat ovat hieman varovaisia pidempien KOS-jaksojen kanssa, joten aluksi on hyvä tehdä lyhyempi sopimus ja jatkaa sopimusta pidemmäksi, kun yhteistyö sujuu työnantajan kanssa. Jotkut yritykset perustelevat 7–9 viikon KOS-jaksoa parhaimmaksi, koska siinä ajassa ehtii tehdä näytön, se ei ole liian pitkä opiskelijalle, ja lisäksi myös yrittäjä jaksaa tämän ajan, vaikka yhteistyö ei olisi saumatonta opiskelijan kanssa. Hyvänä puolena on myös se, että työnantaja voi tarjota KOS-paikan useammalle opiskelijalle vuoden aikana, kun jakso ei ole kovin pitkä. Taitavia ja melko itsenäiseen työhön kykeneviä opiskelijoita KOS-paikat voisivat pitää mielellään yli 12 viikkoa.

Opintokokonaisuuksia pitäisi suunnitella niin, että opiskelija saa riittävät perustaidot asiasta ja KOS-jakso kuitenkin jää riittävän pitkäksi. Esimerkiksi valinnaisessa korjausompelessa (15 osp) koululla opetus voisi olla 3–4 viikkoa ja KOS-jakso 6–7 viikkoa. Kaksi valinnaista opintokokonaisuutta voisi yhdistää niin, että molemmista 15 osp:n mittaisista koulutuksista tehtäisiin puolet koululla ja KOS-jakso olisi yhtenäinen 10 viikkoa, jossa tehtäisiin molemmista opintokokonaisuuksista näyttö.

Sekä KOS-paikkojen edustajat, että opettajat pitävät parhaimpana mahdollisuutena mittatilausompelijan työllistymiseen oman yrityksen perustamista, joten yrittäjyysopetukseen pitäisi panostaa. Asiakaspalvelua pidetään tärkeänä taitona, joten asiakaspalvelutaidon opettamista pitäisi kehittää ja lisätä. Tekstiili- ja muotialalla ammatillisen koulutuksen saaneista henkilöistä on arvioitu sijoittuvan tulevaisuudessa 36% myyntityöhön.

(Hanhijoki, Kantola, Karikorpi, Katajisto, Kimari & Savioja 2004, 138). Opiskelijoita työllistävissä työpaikoissa, kuten vaatemyymälöissä ja pesuloissa tarvitaan myös asiakaspalvelutaitoja. Oppilaitoksen vaatemyymälä Luovaa kannattaisi käyttää enemmän asiakaspalvelun harjoitteluun mittatilausompelijoille. Asiakastöitä olisi hyvä tehdä mahdollisimman paljon oppilaitoksessa, jotta asiakkaan kohtaaminen ja sovitustaidot kehittyisivät. Koulutussopimuspaikoilla opiskelijat pääsevät hyvin vähän tekemään sovituksia.

Yhteistyötä olisi hyvä lisätä koulun ja yritysten välillä esimerkiksi tarjoamalla työpaikkakoulutusta tai tutustumismahdollisuutta koululla. KOS-paikoilla ei ole tietoa koululla tapahtuneista uudistuksista ja opetussuunnitelman muutoksista. Myös jalkautuva työpaikkaohjaajakoulutus on välttämätöntä, kun uuden opetussuunnitelman mukaan KOS-jaksolle lähtevät opiskelijat syksyllä 2019. Yhteistyöprojekteja yritysten kanssa olisi hyvä kehittää lisää, jotta opiskelijat saisivat mielekkäitä työelämän vaatimuksia vastaavia projekteja tehtäväksi koululla.

Opiskelijoita olisi hyvä kannustaa tekemään myös vapaa-ajallaan vaatteita. Oppilaitoksen tarjoamaa mahdollisuutta työskennellä koulun tiloissa iltaisin pitäisi käynnistää uudelleen lukuvuodelle 2019–2020 ja suunnitella toiminta koko oppimisyhteisölle sopivaksi. Mahdollisuutta tulisi mainostaa tehokkaammin ja tuoda esille KOS-paikkojen toivomusta siitä, että opiskelijalla olisi harrastuneisuutta ja sujuvuutta vaatteiden valmistamisessa.

Vaatteenvalmistaminen mittatilaustyönä (45 osp) tehdään ensimmäisen opintovuoden aikana ja 15 osp:n osio jää tehtäväksi KOS-jaksolle toisen vuoden syksylle. Yrittäjien mielestä on hyvä, että KOS-jakso alkaa vasta toisena opiskeluvuotena, jotta opiskelijoiden ompelun perustaidot ovat riittävästi kehittyneet.

KOS-paikat toivovat tietoa opiskelijan tarvitsemasta tuesta. He toivovat selkeitä lyhyitä ohjeita opiskelijoiden ohjaukseen ja KOS-sopimukseen. Digitaalisen materiaalin käyttöä olisi hyvä lisätä paperimäärän vähentämiseksi. Tähän työpaikoilla tarvitaan myös ohjausta, koska tietotekniikka ei ole monellakaan KOS-paikalla vahvasti käytössä.

KOS-paikoilla on myönteinen suhtautuminen opiskelijan mahdollisuuteen tehdä kaavoitusta KOS-jaksolla. Heillä ei kuitenkaan aika riitä kaavoituksen opettamiseen. Jos opiskelijalla on hyvät kaavoitustaidot, on hänellä mahdollisuus tehdä kaavoitusta jonkin verran myös KOS-jaksolla. Oppilaitoksen tulee huolehtia riittävästä kaavoitustaidon opetta-

misesta ja tarjota esimerkiksi lisämahdollisuuksia kaavoituksen opiskeluun pajatyyppisellä opiskelulla ja ohjaamalla opiskelijoita valitsemaan valinnaisen kaavoittamisen tutkinnon osan (15 osp).

Tekstiili- ja muotiosasto tarvitsee paljon suunnittelua koko osaston tasolla uusien opetusjärjestelyiden kehittämiseen ja mielekkäiden valinnaisten opintojen tarjoamiseen, jotta opetuksen tasoa saadaan kehitettyä. Resurssia pitäisi lisätä suunnitteluun ja jakaa opettajia tiimeihin jossa tiettyjä asioita suunniteltaisiin ja valmisteltaisiin ennen koko osaston yhteistä päätöstä. Tukitoimia pitäisi edelleen kehittää uusiin opetusmuotoihin sopiviksi.

Ammatillinen ATK-opetus kehittyy lupaavasti, koska siihen on resursoitu uusi opettaja keväällä 2019. Opettajien ATK-osaamista olisi hyvä täydentää, jotta he voisivat paremmin hyödyntää ATK-laitteita ammattityön opetuksessa. Kaavapankin kehittäminen Stadin ammatti- ja aikuisopiston vaatemyymälä Luovan myymälämalleihin on päässyt alulle lukuvuonna 2018–2019 ja sen kehittämistä kannattaa edelleen jatkaa.

6.1 Tärkeimmät kehittämiskohteet

Alla olevassa taulukossa on esitetty tärkeimmät kehittämiskohteet mittatilausompeilijoiden opetukseen ja kehittämisehdotukset kuhunkin kehittämiskohteeseen.

Taulukko 3. Kehittämiskohteet ja kehittämisehdotukset.

Ongelma/ esille tullut kehittämiskohde	Kehittämisehdotus
<ul style="list-style-type: none"> Koulutus ei saisi olla pirstaleista 	<ul style="list-style-type: none"> Opintotarjonnan ja opetusresurssien kokonaissuunnittelu ammatillinen+YTOt Suunnitteluun resursoitava henkilö/henkilöitä Vuosikello opintokokonaisuuksien aloitusajankohdista

<ul style="list-style-type: none"> Ryhmiä heterogeenisyys vähentää oppimista-> opettajan aika ei riitä kaikille: tuettavat, nopeuttajat, S2 ->VAARANA, ETTÄ HEIKOIMMAT PUTOAVAT POIS! 	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmiä jaottelua: Pienempiä ryhmiä tukea tarvitseville + mahdollisimman pitkään samalla opettajalla -> Joustava ryhmä + erityisopettajan tuki Opva-opetusta kehitettävä lisää S2-opiskelijoita useita samaan ryhmään Nopeuttajille ja yrittämisestä kiinnostuneille omat ryhmät -> Kiitorata-opetus
<ul style="list-style-type: none"> Opiskelijan opintopolku ei ole suunnitelmallinen 	<ul style="list-style-type: none"> Valmiiden opintopolkujen suunnittelu ja tarjonta esim. yrittäjä painotteinen ja asiakaspalvelupainotteinen Opiskelijan ohjaaminen/ HOKSaus opintopolkuihin Tiedon välitys seuraavalle opettajalle
<ul style="list-style-type: none"> Opettaja vaihtuu opintokokonaisuuksissa Opettaja ei tunne opiskelijan taitoja, opintokokonaisuuden alussa 	<ul style="list-style-type: none"> Tukea tarvitsevien ja nuorten peruskoulusta tulleiden kohdalla opintopolun suunnittelu niin, että opinnot jatkuvat mahd. pitkään saman opettajan opetuksessa Omaopettaja olisi ryhmälle ammattiaineita opettava henkilö Tiedon välitys seuraavalle opettajalle-> siirtopalaveri

<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijan lukujärjestys on epäselvä 	<ul style="list-style-type: none"> • Yto-lukujärjestyksen laatiminen ajoissa ja selkeä info opettajille ja opiskelijoille • Kaikista opinnoista tunnit opiskelijan Wilman lukujärjestykseen
<ul style="list-style-type: none"> • Haasteena opiskelijoiden poissaolot, ongelmat, motivaatio 	<ul style="list-style-type: none"> • Eniten tukea tarvitsevat mahdollisimman pitkään oman opettajan ohjauksessa • Moniammatilliset palaverit • Motivoivia opintokäyntejä opintoihin mukaan
<ul style="list-style-type: none"> • Etu- ja S2-opiskelijoille ei tahdo löytyä KOS-paikkoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Opintojen suunnittelu niin, että eri opiskelijaryhmät ovat eri aikaan KOS:illa • Uusia yhteistyömalleja yrittäjien kanssa-> lyhyitä jaksoja samalla yrittäjällä-> yrityksen töitä koululla • ->yrittäjä mukana kouluilla tehdyissä näytöissä Työpaikkakoulutusta/ yhteistyötä yritysten kanssa • KOS-harjoittelua (lyhyempi-kin jakso) ilman näyttöä
<ul style="list-style-type: none"> • Koulun maine laskenut yrittäjien silmissä 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun maineen kohottaminen: Työpaikkaohjaajakoulutusta/ tutustumista kouluun/ Infoa uudesta ops:sta

<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijan taidot tai terveys ei riitä KOS-jaksolle ja KOS-jakso keskeytyy 	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisen tuen tarpeessa oleville näyttöjä koululla ja yhteistyötä yrittäjien kanssa • KOS-harjoittelua (lyhyempi-kin jakso) ilman näyttöä • Tehdään niitä näyttöjä KOS-jaksolla, joihin opiskelija kykenee esim. myyntitehtävissä toimiminen • Tuen tarpeesta kertominen työpaikkaohjaajalle opiskelijan luvalla • Opettajan/ erityisopettajan tuki KOS-jakson aloitukseen tarvittaessa
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija ei löydä KOS-paikkaa • Opiskelija ei halua mennä KOS-jaksolle 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjausta työnhakuun ennen KOS-jaksoa Opettajan resurssia ohjaukseen pitäisi lisätä • OHR:n jännittämistä ja itse-tuntoa lisäävät kurssit • KOS-listan päivittämistä • Varavaihtoehto koululla siksi aikaa kunnes KOS-paikka löytyy
<ul style="list-style-type: none"> • Ompelijaksi työllistyminen vaikeaa, jos ei perusta omaa yritystä • Tekstiili- ja muotialalla vähän työpaikkoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjäkoulutusta lisättävä • Opiskelupolkuja työllistäviin vaihtoehtoihin • Yhteistyömallien kehittämisen työllistävien yritysten kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> • Pesulat ja asiakaspalvelu työllistävät-> opintopolkuja/ohjausta työllistäviin vaihtoehtoihin
<ul style="list-style-type: none"> • Koulutetaanko liikaa ammatinvaihtajia? 	<ul style="list-style-type: none"> • Yrityksen perustaa todennäköisemmin aikuisopiskelija, jolla on jo kokemusta työelämästä-> kehitetään yrittäjäkoulutusta ja ohjataan yrittäjäpolkuun
<ul style="list-style-type: none"> • Kaikkien opiskelijoiden taidot eivät sovellu ompelijaksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Pidetään huolta peruskoulupohjaisista opiskelijoista -> syrjäytymisen ehkäiseminen-> jatko-opiskeluun ohjaaminen, asiakaspalvelutyöpaikkoihin ohjaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Manuaalinen sarjonta ja kaavoitus valinnaiseksi, ei ainoastaan digi-kaavaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Valinnaiseen kaavoitukseen vaihtoehto ATK-kaavoitukselle-> kuosittelua ja helppoa sarjontaa käsin
<ul style="list-style-type: none"> • Yhdessä tehtävät kuosittelut (1:4) ovat vähentyneet-> kuosittelun osaaaminen on opiskelijoilla heikentynyt 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiimiin tai koko osastolle yhteisiä kuosittelutunteja asiasta kiinnostuneille • Ohjausta kaavoituskurssille • Kuosittelua enemmän 1:1 ammattityön tunneilla->

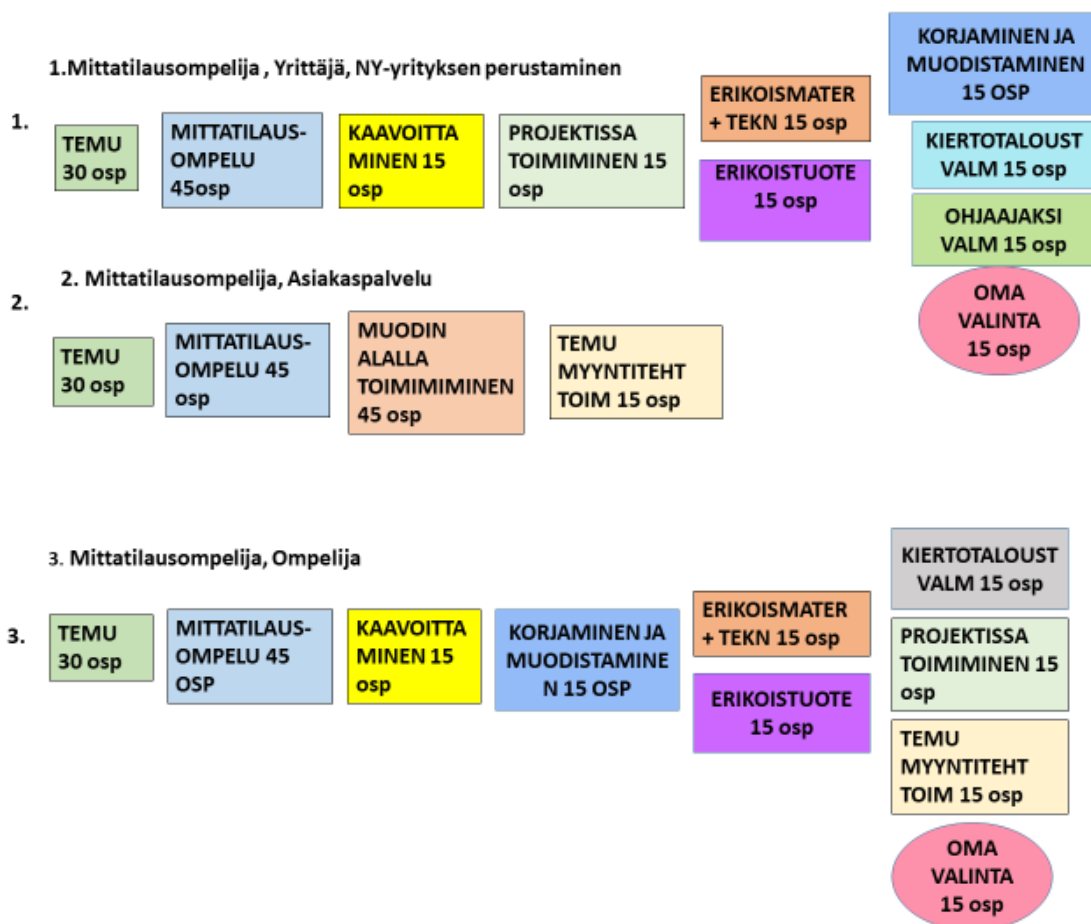
	<ul style="list-style-type: none"> • Riittävät tilat ja työpöydät säilytettävä opiskelijan henkilökohtaiseen työskentelyyn
<ul style="list-style-type: none"> • ATK-kaavoituksen opettaminen vaikeaa isolle ryhmälle 	<ul style="list-style-type: none"> • ATK-laitteet, ym laitteiden ohjaustoimintaa toisille opiskelijoille, ohjaustehtävissä toimimisen opintojen hyödyntäminen
<ul style="list-style-type: none"> • Sopivaa aikaa yhteiselle teoriaopetukselle ei tahdo löytyä, koska opiskelijat poissa, ytoissa tai jollain muilla tunneilla 	<ul style="list-style-type: none"> • Opintojen kokonaisvaltaisen suunnittelu
<ul style="list-style-type: none"> • Työpaikkaohjaajan arviointiosaamisessa on kehitettävää • Työpaikkaohjaajilla ei ole tietoa uudesta opetussuunnitelmasta eikä koululla tapahtuvasta opetuksesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Työpaikkaohjaajakoulutus koululla • Jalkautuva malli-> lyhyet selkeät ohjeet työpaikalle • Yhteydenpito työnantajiin • Liite 4: Esimerkki Temun yhteistyöpäivistä yrittäjien kanssa Yrittäjyyskoulutukseen pitää panostaa
<ul style="list-style-type: none"> • Pienet ompelimoit eivät pysty palkkaamaan työntekijöitä-> palkkaavat alihankkijoita 	<ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjyyskoulutukseen pitää panostaa Kiitorata-opetus (TOY-malli) kannattaisi säilyttää • NY-toimintaa kannattaa suositella yrittämisestä kiinnostuneille

<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija ei pääse tekemään tarpeeksi vaativia töitä KOS:illa 	<ul style="list-style-type: none"> • Valinnaisia opintoja pitää suunnitella tarkemmin toteutettavaksi osittain koululla ja osittain yrityksissä • Yritysyhteistyön lisääminen koululla tehtäviin töihin
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija ei haluaisi KOS-jaksolle 	<ul style="list-style-type: none"> • OHR-ryhmän järjestämät työnhakuun valmentavat kurssit • Esiintymistaitojen opettaminen, hyödyntäen alaa osavia opettajia
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelijoilla paljon poissaoloja • Osaaminen heikentynyt 	<ul style="list-style-type: none"> • Poissaoloportaiden noudattaminen • Yhteistyö OHR:n kanssa • Yhteistyö erityisopettajan kanssa • Tuen suunnittelu ja toteutus tiimissä

6.2 Esimerkki mittatilausompelijan poluista

Mittatilausompelijoille voisi suunnitella muutamia eri vaihtoehtoja opintopoluksi. Opiskelijaa voisi ohjata valitsemaan polun oman tulevaisuuden suunnitelmansa mukaan. Tässä ovat esimerkkeinä yrittäjyyteen suuntautuva polku, asiakaspalveluun suuntautuva polku ja ompelutehtäviin suuntautuva polku. Suunnittelussa olisi hyvä huomioida valinnaisten opintojen kohdalla mahdollisuus vuorotella oppilaitoksen ja koulutuspaikan välillä, jotta olisi myös vaihtoehto kokonaan KOS-jaksoilla opiskelulle.

ESIMERKKIPOLUT MITTATILAUSOMPELIJOILLE

Kuvio 35. Esimerkkipolut mittatilausompelijoille.

7 Pohdintaa

Koulutussopimuspaikat valikoituivat haastatteluun sattumanvaraisesti koska ne arvottiin KOS-listalta. Haastattelut sujuivat luontevasti yrittäjien omassa työympäristössä ja osa yrittäjistä jopa työskenteli haastattelun lomassa. Vastaukset olivat luontevia ja luotettavia. Osa yrittäjistä oli haastattelijalle tuttuja aikaisempien koulutussopimusten tiimoilta, joten tapaaminen oli luontevaa ja siinä oli helppo havainnoida yrittäjän suhtautumista kysytyihin asioihin. Myös avoimeen kysymykseen, jossa yrittäjät saivat kertoa toivomuksiaan ja terveisiään tekstiili- ja muotiosaston opettajilta tuli kyselyyn paljon vastauksia, sillä vain yksi opettaja jätti vastaamatta kyselyyn. Kyselyä voidaan pitää luotettavana. (Anttila 2006, 200.)

Vastaajien määrä haastattelussa oli 14, jota voidaan pitää riittävänä määränä, koska haastattelut alkoivat toistaa itseään 10 haastattelun jälkeen. Kanasen (2012, 173-174) mukaan kylläntymisen piste saavutetaan silloin kun uudet haastattelut eivät tuo enää uutta tietoa. Haastatteluun valikoitui hyvin monipuolisesti erilaisia koulutussopimuspaikkoja. Joukossa oli sekä vakituisia koulutussopimuspaikkoja että paikkoja, joissa oli ollut vain yksi tai muutamia opiskelijoita koulutussopimusjaksolla. Haastattelut dokumentoitiin huolellisesti. Oletettavaa on myös se, että jos tutkimus tehtäisiin uudestaan, niin vastauksiin ei tulisi suuria poikkeamia, joten tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia voidaan pitää hyvänä.

Haastattelun kysymykset vastasivat hyvin tutkimusongelmaan. Vastauksista ei tullut suuria yllätyksiä, vaan ne vahvistivat tutkijan ennakkokäsitystä esimerkiksi kaavoituksen opettamisesta KOS-paikoilla. Yllättävintä oli yrittäjien tuoma palaute opiskelijoiden heikoista perustaidoista, koska perustaidot kuitenkin opetetaan koululla ennen KOS-jaksolle lähtemistä. Negatiiviseen palautteeseen voi osasyynä olla se, että negatiiviset kokemukset jäävät mieleen ja tulevat helpommin ensiksi mieleen. Myös KOS-jakson aloitustilanteessa opiskelijoilla on monesti jännitystä ja arkuutta tarttua työhön, koska heillä ei ole vielä tietoa yrittäjän vaatimuksista. Myös koneet työpaikoilla voivat olla hieman erilaisia kuin koulun koneet, joten KOS:n aloituksessa tarvitaan ohjausta.

Yritysten haastattelu vei aikaa puolesta tunnista tuntiin. Haastattelu-aika oli mielestäni riittävä, eikä vienyt liiaksi yrittäjien työaikaa. Joidenkin yrittäjien kanssa keskustelu jatkui vielä varsinaisen haastattelun jälkeen ja uskon heidän saaneen myös uutta tärkeää tietoa opetussuunnitelman uudistuksesta, eli keskustelut toimivat myös työpaikkaohjaaja-koulutuksena. Keskustelujen myötä myös havaitsin, kuinka tärkeää yhteydenpito on yrittäjiin. Hyvillä suhteilla voidaan luoda lisää mahdollisuuksia koulutussopimukseen myös erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille.

Opettajille suunnattu kysely lähetettiin kaikille tekstiili- ja muotialan opettajille, jotka ovat opettaneet mittatilausompelua tai vanhan opetussuunnitelman mukaista vaatetusompelua. Vastausprosentti oli 92,3 %, joten sitä voidaan pitää hyvin luotettavana. Opettajat vastasivat hyvin tunnollisesti kysymyksiin, joten ne tuottivat luotettavaa tietoa. Myös tärkeää tietoa tuli ongelmallisina koetuista uudistuksista ja huolenaiheista. Opettajilta tuli kehittämisideoita, joita itsekkin olin pohtinut, joten ne tukevat kehittämisohdotuksiani.

Pohtiessani mitä tekisin toisin, jos tekisin tutkimuksen uudestaan, niin työtäni olisi helpottanut, jos olisin tehnyt yrittäjille ja strukturoidumpia kysymyksiä. Yrittäjille suunnattua kyselylomaketta olisi voinut testata muutamilla yrittäjillä ja sen perusteella olisi voinut tehdä lomakkeeseen strukturoituja kysymyksiä. Tällöin vastausten käsittely olisi ollut helpompaa ja vastauksista olisi voinut tulla yhtenäisempiä.

Opettajille suunnatussa kyselyssä testasin lomakkeen toimivuuden opponentillani. Myös tässä kyselyssä olisi voinut olla enemmän strukturoituja kysymyksiä. Toisaalta yrittäjien ja opettajien mahdollisuus vastata vapaasti toi ehkä laajempia ja rohkeampia vastauksia kuin strukturoidut kysymykset.

Tekstiili- ja muotialan opetuksesta ja yritys yhteistyöstä löytyisi paljonkin tutkittavaa. Eri suuntautumisalueilta voisi tehdä vastaavia tutkimuksia ja erityisesti uuden muotiassistenttikoulutuksen osalta tutkimus olisi kiinnostavaa. Itseäni kiinnostaisi tutkia myös lisää erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimista, opiskelua ja työllistymistä.

Lähteet

Anttila, Pirkko 2006. Tutkiva Toiminta, Ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: AKATIIMI Oy.

AmmattiPeda, Työvaltaisuus. <http://www10.edu.fi/ammattipeda/?sivu=tyovaltaisen_oppiminen>. Luettu 15.6.2019.

AmmattiPeda, Yrittäjyys ja Innovaatiot. <http://www10.edu.fi/ammattipeda/?sivu=yrittajyys_ja_innovaatiot>. Luettu 15.6.2019.

Avoin yliopisto, Oppimisteoriat ja strategiat. <<https://www.uef.fi/fi/web/aducate/oppiminen1>>. Luettu 15.8.2019.

Elinkeinoelämän keskusliitto, ajankohtaista, Oppisopimus ja koulutusopimus joustavasti käyttöön 1.1.2018, 11.10.2017. <<https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2017/10/11/oppisopimus-ja-koulutusopimus-joustavasti-kayttoon-1-1-2018/>>. Luettu 25.7.2019

ePerusteet, Tekstiili- ja muotialan perustutkinto, Tutkinnon muodostumien <<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/4221362/reformi/rakenne>>. Luettu 23.7.2019.

Filander, Karin & Jokinen, Esa 2004. Tekemällä oppimisen kokeita - ammatinopettajat työssäoppimisen kentillä. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Hanhijoki, Ilpo; Kantola, Seppo; Karikorpi, Mervi; Katajisto, Jukka; Kimari, Matti; Savioja, Hannele 2004. Koulutus ja työvoiman kysyntä 2015. Valtakunnallisia ja alueellisia laskelmia. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja Kirjoita. Vantaa: Tammivuoren kirjapaino Oy.

Honkasalo, Marianne & Ämmälä, Iida 2011. Yritysten ja oppilaitosten välisen työelämäyhteistyön kehittäminen. Theseus: Liiketoiminta Rauma. Liiketalouden koulutusohjelma. Organisaatiot ja henkilöstöjohtamisen suuntautumisvaihtoehto. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38767/Honkasalo_Marianne_Ammala_Iida.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 8.8.2019.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansanen, Petri & Uusikylä, Kari (toim.) 2000. Opetuksen tutkimuksen monet menetelmät. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kiviniemi, Sanna 2014. Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. Askeleita ammatillisessa kasvussa. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaalityön käytännön opetusjaksolla. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94882/GRADU1390807036.pdf?sequence=1>>. Luettu 9.8.2019.

Laukia, Jari; Isacsson, Annica; Mäki, Kimmo & Teräs, Maranne (toim.) 2015. Katuuskottava ammatillinen koulutus – Uusia ratkaisuja oppimiseen. Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu. Helsinki: Unigrafia. <https://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Palvelut/Julkaisut/hh_katu-uskottava_verkko2.pdf>. Luettu 15.9.2019.

Linkosuo, Sari & Koskinen, Marja-Leena 2018. Ammattiin reformin jälkeen Case Tampereen seudun ammattiopisto Tredu, vaatetusala. Ylempi AMK-opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Vaatetusalan koulutusohjelma. Theseus <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157655/Koskinen_Marja-Leena_%20ja_Linkosuo_Sari.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 1.8.2019.

Mäkelä, Raija 2018. Reformin vaikutukset oppimisympäristöihin ja opetukseen Stadin ammattiopistossa. Ylempi AMK-opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Vaatetusalan koulutusohjelma. Theseus <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/149074/Makela_Raija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 2.1.2019.

Nikkola, Tiina 2011. Oppimisen esteet ja mahdollisuudet ryhmässä. Jyväskylän yliopisto. <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/36994/9789513945053.pdf?se>>. Luettu 1.9.2019.

Ohjaan.fi. Tukea työpaikkaohjauksen arkeen. <<https://ohjaan.fi/>> Luettu 21.9.2019.

Ojasalo, Katri; Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Työpaikalla oppiminen. <<https://minedu.fi/tyopaikalla-oppiminen>>. Luettu 24.7.2019.

Paaso, Aila & Korento, Kati 2010. Osaava opettaja 2010-2020. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaaminen, loppuraportti. OPH. <https://www.oph.fi/download/122130_Osaava_opettaja_2010-2020.pdf>. Luettu 18.7.2019.

Pohjonen, Petri 2000. Työssäoppiminen: ammatillisen osaamisen perusta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmela-Aro, Katariina (toim.) 2018. Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Stadin ammatti- ja aikuisopisto. Tietoa meistä. <<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/esitely/>>. Luettu 19.7.2019.

Stadin ammatti- ja aikuisopisto, Työelämälle. valmennusta työpaikkaohjaajille. <<https://www.hel.fi/amatillinen/fi/tyoelamalle/koulutusta-tyopaikkaohjaajille/>> Luettu 4.9.2019.

Tekstiili- ja muotiala. Resurssisuunnittelu. Stadin ammatti- ja aikuisopiston Teams. Luettu 18.9.2019

Tynjälä, Päivi 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktiivisten oppimiskäsitysten perusteita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Yle.fi. Koulutus ja kasvatus 16.11.2018. Yhä harvempi valitsee käsityön koulussa. <<https://yle.fi/uutiset/3-10507741>>. Luettu 5.10.2019.

HAASTATTELUN KYSYMYKSET YRITYKSILLE

Nimeni on Sirpa Palmu. Työskentelen Stadin ammatti- ja aikuisopiston Tekstiili- ja muotiosastolla ammatinopettajana ja vastaavana erityisopettajana. Opiskelen Metropoliasa Vestonomiksi (YAMK). Teen tätä tutkimusta opinnäytetyönäni ja tavoitteena on kehittää mittatilausompelijoiden opetusta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa työelämän tarpeita vastaavaksi ja kehittää yhteistyötä oppilaitoksen ja koulutusopimusyritysten välillä. Yrityksen nimi ei tule esille opinnäytetyössä.

KYSYMYKSET KOULUTUSSOPIMUSYRITYKSILLE

1. Kuinka monta työntekijää yrityksen ompelimosassa on?
2. Mitä yrityksessä tehdään?
3. Oletteko tutustuneet Tekstiili- ja muotialan uuteen opetussuunnitelman perusteisiin?
4. Minkä verran tekstiili- ja muotialan opiskelijoita teillä on vuosittain koulutussopimuksessa?
5. Mitä taitoja opiskelijalla pitäisi olla tullessaan koulutussopimukseen?
6. Numeroikaa järjestyksessä teille sopivat työssäoppimisjaksojen pituudet paremmuusjärjestykseen.
1= sopivin, älä numeroi, jos jakson pituus ei ole mielestäsi sopiva
 - a) 1-2 viikkoa (opiskelija tekee vain näytön työpaikalla) ___
 - b) 3-6 viikkoa ___
 - c) 7-9 viikkoa ___
 - d) 10-12 viikkoa ___
 - e) 13vkoa-1/2 v ___
 - f) yli puoli vuotta ___
7. Mikä on mielestänne paras koulutussopimuksen pituus ja miksi?

8. Millaisia työtehtäviä opiskelijalla on mahdollisuus tehdä yrityksessänne koulutussopimuksen aikana?
9. Millaisena koette työssäoppimisen näytöt ja niiden arvioinnin?
10. Miten yrityksessänne tehdään valmistettavien vaatteiden kaavat?
11. Valmistavatko opiskelijat kaavoja työssäoppimispaikalla?
12. Mitä ammattitaitoisen mittatilausompelijan pitäisi osata?
13. Millaiset kaavoitustaidot mittatilausompelijalla pitäisi olla?
14. Onko teillä mahdollisuus ottaa koulutussopimukseen erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa, joka tarvitsee runsaasti ohjausta tai helppoja töitä? Jakson pituus?
15. Millaisiin työpaikkoihin arvelette mittatilausompelijoiden työllistyvät valmistuttuaan?
16. Olisitteko kiinnostuneita työpaikkaohjaajan koulutuksesta ja miten se pitäisi toteuttaa? Mitä asioita pitäisi käsitellä?
17. Mitä toivoisitte oppilaitokselta tai millaisia terveisiä haluaisitte sanoa tekstiili- ja muotialan opettajille?

KYSELY OPETTAJILLE

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä opettajan nimi tule esille opinnäyte-työssä.

1. Millaisia opiskelijoita opettamassasi ryhmässä/ryhmissä on?
2. Mitkä ovat tärkeimmät taidot, jotka mittatilausompeijan pitäisi osata valmistuttuaan?
3. Millaiset kaavoitustaidot mittatilausompeilijalla pitäisi olla valmistuttuaan? Perustele
4. Kuinka paljon käytät aikaa 45 osp mittatilausompeulun opetuksessa (arvio tunneissa)

(kerro vastaavasta vaateompelun ja asiakaspalvelun tehtävissä toimimisen opintokokonaisuudesta 45 osp + mahd. vaateomp. perusosaamisesta 15 osp, jos et ole opettanut uuden opsin mukaista mittatilausompelua)

	peruskaavan piirtämiseen 1:4 ja 1:1	kuositteluun teo- riatunneilla yh- dessä 1:4	opiskelijan kaa- voittaessa yksi- löllistä työtään 1:1
hame ja housut			
pusero/ leninki			
vuoritettu vaate			
Onko opetus ollut uuden vai vanhan opsin mu- kaista?			

5. Miten kaavoituksen opetus on muuttunut mielestäsi viimeisen 10 vuoden aikana? Miksi?

6. Miten uskot mittatilausompelun ja kaavoituksen opetuksen muuttuvan reformin, uuden opetussuunnitelman ja uusien Luova- ja Venttiili- ja Mittatilausompelutiimien myötä lähitulevaisuudessa? Miksi

7. Miten eriytät opetusta vaatteiden kaavoituksessa ja valmistuksessa? (esim. erityistä tukea vaativat opiskelijat ja nopeuttajat)

8. Hakevatko opiskelijat itsenäisesti tietoa kaavoittamisesta? Jos hakevat, niistä mistä lähteistä?
9. Miten ATK-kaavoitusta hyödynnetään ryhmäsi opetuksessa?
10. Minkä verran opiskelijat pääsevät tekemään kaavoitusta koulutussopimuspaikoilla?
11. Mitä pitäisi kehittää mittatilausompelijoiden opetuksessa?
12. Millaisia haasteita olet kokenut opiskelijoiden koulutussopimusjaksoilla?
13. Mitä pitäisi kehittää koulutussopimusasioissa/ -jaksoilla?
14. Millaisiin työpaikkoihin mittatilausompelijat tulevat todennäköisimmin työllistymään?
15. Mitä muuta haluaisit vielä sanoa?

TERVEISET TEKSTIILI- JA MUOTIOSASTON OPETTAJILLE

- Ehkä toivoisi, että opetus olisi konkreettisempaa siellä koululla tai oppilaat perehtyisivät enemmän siihen käytäntöön, se kai on se resurssikysymys teilläkin
- Ihan sitä ompelua ja tekemistä, se olisi monelle hyvä ja suomen kielen ymmärtämistä
- Että opiskelijat ymmärtäisivät, etteivät he tee ilmaista työtä, koska yrittäjän työaikaa kuluu heidän ohjaamiseen
- Pitää kertoa opiskelijoille, jos perustavat yritystä, että katsovat alueen ompelimoiden hinnat, etteivät polje hintoja alas. Esim. jos mä teen lahkeen lyhennyksen 20 eurolla, niin ei käy, että hän tekee 10 tai 15 eurolla. Se ei toimi pidemmän päälle, vaikka he yrittävät saada asiakkaita
- Opettajat ovat vieraantuneet työelämästä. He eivät tiedä mitä se oikeasti on. Pitäisi olla konkreettisesti työpaikalla ja sehän on teidän tavoitekin. Siihen pitää sitten sitoutua ja toteuttaa se
- Koulussa opitaan oppimaan. Senkin voisi systematisoida niin, että se olisi tehokasta, tuotavaa ja tulosvastuullista ja tehdä siitä niin hauskaa ja inspiroivaa, että se on niin hauskaa, ettei haluaisi olla päivääkään pois koulusta
- Voisi täsmentää sitä, mitä te haluatte oikeasti, ne painotukset, mitä te haluatte meistä, et koko päivää ei pysty omistautumaan harjoittelijalle. Se olisi eri juttu, jos siitä saisi palkkaa
- Aina kun tänne tulee (työssä oppija), niin mä näen kymmenen A 4, jossa on hirveästi tekstiä ja viidessä minuutissa käydään ne läpi ja kun se sessio on ohi niin mä en muista siitä mitään. Et jotenkin vähän selkeämmin.
- Meitä huolestuttaa se et koulu olettaa me opetetaan ne oppilaat ompelemaan ja se ei ole pelkästään minun mielipide, vaan tästä on puhuttu. Kun meillä ei ole resursseja siihen.
- Hyvä asiakaspalvelutaito on tärkeä. Asiakas tulee takaisin, jos saa hyvää asiakaspalvelua. Kilpailu pitää olla reilua
- Kyllä pitäisi päästä koululla tekemään tilauksia ja sarjaa, että tulisi rutiinia tekemiseen, ettei tee vain yhden vaatteen, johon menee tolkkottomasti aikaa. Opiskelijat ovat valittaneet, etteivät saa aina apua, opettaja on jossain muualla

- Ompelun opetuksessa silmää pitäisi harjaannuttaa ja saada nopeutta. Et työelämässä ei ole aikaa 4 päivää ommella lippalakkia. Max 45 min, kun sä ompelet sen kasaan. Jos sä ompelet sitä 4 päivää, niin et sä ikinä tuu pärjäämään tässä. Työelämässä ei ole aikaa niin kauaa tehdä niitä juttuja
- Kaavoitusta enemmän ja korjausompelua. Jos haluaa ompelijaksi kannattaa ottaa enemmän ompelua eikä myyntipalvelua
- Jotkut perusteet Grafiksesta, koska se on helpompi pientenkin yritysten hankkia. Se on teattereissa yleisin kaavoitusohjelma. Ei niissä muta taida ollakaan. Jos hakee teattereihin, niin haluttaisiin et olisi taitoa.
- En tiedä, onko meillä ollut huono tuuri. Mutta 3 viimeisintä tyttöä. Hämmästeltiin sitä, vaikka olivat jo pitkällä opinnoissaan, niin se ompelutaito tosi tosi... Mä muistan, kun piti purkaa jotain hihaa, niin tuntui, että hän ei olisi koskaan tehnyt sellaista. Se tuntui ihan käsittämättömälle, et miten voi olla. Perusompelutaitoa lisää.
- Ennen sai harjoittelijoita paljon helpommin, tarjoutui Kuopiostakin asti. Enemmän vuorovaikutusta yrittäjien kautta. Sitä kautta ne työpaikat luodaan. Et me niin kuin kohdataan. Ei me päästä kasvamaan, jos harjoittelijoita ei saa heti ensi alkuun ja täällä sitä työtä riittää. Sitten kun ne valmistuvat, niin voi miettiä et perustaako oman yrityksen ja voi saada alihankintatyötä. Se on semmoista verkostoitumista nykyään. Tässä mulla on verkostossa eri toimijoita, jota voin hyödyntää. Pitäisi saada pienet nyrkkipajat kasvamaa kansainvälistymään, sitä kautta työtä olisi enemmän. Yhdessä koulujen ja työpaikkojen kanssa me luodaan tämä Suomalainen uusi Tekstiili- ja muotiteollisuus
- Olisi hienoa, jos opiskelijat voisivat tehdä jo opiskeluaikana pieniä- tai laajempia harjoitustehtäviä yritysten kanssa. Opiskelijat antaisivat yrityksille uusia näkemyksiä sekä osaamista ja yritykset opettaisivat, kuinka tehdä yhteistyötä ja kuinka vaate pääsee tuotantoon. Myös vaateen koko elinkaaren ymmärtäminen on tärkeää. Opiskelijoille on hyvä opettaa myös vaateen ympäristökuormituksesta ja eettisyydestä. Huolella valikoidut materiaalit, hyvin suunniteltu- ja valmistettu vaate on pitkäikäinen.
- Et me ei oikeasti tiedetä, mitä siellä koulussa tehdään. Sitten kun kaikki kurssit ovat valinnaisia, en mä tiedä valmistuuko sieltä oikeasti vaatureita. Et jos ei ole tehnyt koskaan miesten housuja niin miten voi valmistua vaaturiksi, kun se on saanut valita mitä tekee. On tehnyt esim. farkut. Tai se ei ole tehnyt miesten liiviä puhumattakaan jostain takista. Ei ole enää kiinteää kokonaisuutta. Se on hankalinta

TEKSTIILI- JA MUOTIALAN YHTEISTYÖPÄIVÄT

STADIN AMMATTI- JA AIKUISOPISTOSSA pvm:t

1.Päivä xx

- klo 8.45-9 Kahvit
- klo 9-10 Tekstiili- ja muotialan uusi opetussuunnitelma
- klo 10-11 Tutustumiskierros Tekstiili- ja muotiosastoon
- klo 11-12 Yhteistyötoivomukset ja odotukset
- alustus Sirpa Palmun opinnäytetyö/yrityshaastattelut
- klo 12 Ruokailu ja vapaata keskustelua

2.Päivä xx

- klo 12 Ruokailu
- klo 12.30-13.30 KOS-sopimukset ja näyttöjen arviointi
- klo 13.30- 14.00 Erityisopiskelijan ohjaaminen koulutusopimusjaksolla
- Erityisopettaja Sirpa Palmu
- klo 14.00-14.15 Kahvit
- klo 14.15-15.15 Uudet yhteistyömallit

Päivä 1. Lisätietoja ja ilmoittautumiset xx
mennessä

Sirpa Palmu p.0403345733 tai

 [https://www.whatsapp.com/channel/0029911111111111111111](https://www.whatsapp.com/channel/00299111111111111111)

Stadin ammatti- ja aikuisopisto

Päivä 2. Lisätietoja ja ilmoittautumiset xx
mennessä

sirpa.palmu@edu.hel.fi

Tekstiili- ja muotiosasto, Meritalo
Haapaniemenkatu 7-9 A
00530 Helsinki